

WERKGROEP WOL

Begrotingsscan financieel perspectief bestuurlijke fusie WOL

Onderzoeksteam
Lennart Straver MSc
Job van Meijeren MSc

Definitief rapport
4-9-2025

Colofon

Versie:
Definitief

Datum:
4-9-2025

Opdrachtgever:
Werkgroep WOL

Onderzoekers:
De heer L.G.W. (Lennart) Straver MSc
lennart@necker.nl

De heer Job (P.J.) van Meijeren MSc
job@necker.nl

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Bestuurlijke samenvatting	4
Inleiding	6
Nota van bevindingen	8
1. Huidige financiële situatie	9
1.1 Huidige begroting en meerjarenperspectief	9
1.2 Huidige financiële positie	13
1.3 Huidige investeringsplanning	17
1.4 Huidige inkomsten vanuit Gemeentefonds	21
1.5 Huidige woonlasten van inwoners	22
2. Lasten en baten van een WOL-fusie	24
2.1 Frictiekosten bij een fusie van de WOL-gemeenten	24
2.2 Verbonden partijen van de WOL-gemeenten	25
2.3 Tegemoetkoming vanuit Gemeentefonds voor een bestuurlijke fusie	27
2.4 Inschatting incidentele lasten WOL-fusie	28
3. Financieel perspectief van WOL	29
3.1 Structurele financiële consequenties van WOL-fusie	29
3.2 Algemene uitkering voor WOL-fusievariant	32
3.3 Financieel perspectief	34
3.4 Ontwikkeling woonlasten bij een WOL-fusie	37
Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording	39
Bijlage 2. Overzicht tabellen begrotingsscan	41
Bijlage 3. Omvang algemene uitkering	42

Bestuurlijke samenvatting

De gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer hebben naar aanleiding van het rapport *Krachtig en Robuust* aan Necker de opdracht gegeven om een begrotingsscan voor een bestuurlijke fusie uit te voeren. De volgende centrale onderzoeksvraag is hiervoor geformuleerd:

Wat is het financiële perspectief van de WOL-fusievariant en in hoeverre is dit toekomstbestendig?

In de bestuurlijke samenvatting geven de onderzoekers antwoord op de bovenstaande vraag. Voor een volledig beeld van de bevindingen en onderzoeksresultaten verwijzen de onderzoekers naar de opgestelde nota van bevindingen. De begrotingsscan is gebaseerd op de meest actuele beschikbare cijfers vanuit de gemeenten. Het financiële perspectief van de bestuurlijke fusie van de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer valt in twee onderdelen uiteen. Enerzijds zijn dit de incidentele kosten die samenhangen met de herindeling op de korte termijn. Anderzijds geeft de meerjarenbegroting van de nieuwe WOL-gemeente inzicht in dit perspectief op de middellange termijn en de toekomstbestendigheid hiervan.

Kernboodschap

De herindelingsvergoeding is naar verwachting ruim voldoende om de kosten voor een herindeling tussen de drie WOL-gemeenten te betalen.

De kosten voor herindeling bestaan onder andere het opstellen van het herindelingsadvies, de inrichting van de nieuwe organisatie, harmonisatie van beleid en eventuele uittreding van verbonden partijen. Het Rijk stelt hiervoor vanuit het Gemeentefonds een vergoeding beschikbaar. In het geval van een WOL-fusie bedraagt deze vergoeding ruim €7,7 miljoen verdeeld over een periode van vijf jaar. De grootste kostenpost betreft de inrichting van de nieuwe organisatie (€2.000.000 - €4.000.000). De tegemoetkoming van het Rijk is naar verwachting ruim voldoende om de kosten voor herindeling te dekken.

De structurele financiële situatie van een WOL-gemeente is kwetsbaar en niet toekomstbestendig.

Het financieel meerjarenperspectief van de WOL-fusievariant daarentegen is negatief en zorgelijk. De som van het structurele begrotingssaldo voor de jaren 2028 en 2029 laten een tekort van bijna € 4,6 miljoen zien. Dit komt omdat de huidige financiële positie van alle drie de gemeenten al kwetsbaar is, in de optelsom hiervan neemt deze kwetsbaarheid vanzelfsprekend niet af. In financieel perspectief van een WOL-gemeente krijgt deze te maken met een structurele afname van circa € 2,6 miljoen van de algemene uitkering per jaar. Er kan een jaarlijkse besparing van ongeveer € 715.000 op bestuurskosten worden bereikt. Het saldo hiervan is negatief. In het begrotingssaldo is dan nog geen rekening gehouden met noodzakelijke extra structurele uitgaven om de gemeente robuust te maken. Het gaat hierbij om loonkosten, kosten voor huisvesting en investeringen in ICT & dienstverlening, ook zullen investeringen nodig zijn voor de harmonisatie van het (financieel) beleid.

De gemeenteraden kunnen keuzes maken om het financiële perspectief positief te beïnvloeden. De ruimte om met besparingen op de ambtelijke organisatie of door harmonisatievoordelen het financiële gat te dichten is beperkt. Het verhogen van de belastingen is beperkt mogelijk, gelet op de nu al (gemiddeld) hoge belastingdruk in de drie gemeenten. De ruimte zal daarna aanvullend gevonden moeten worden in forse besparingen op onderhoud en het maatschappelijke voorzieningenniveau.

Op basis van de huidige financiële situatie, de noodzakelijke structureel hogere kosten om een robuuste organisatie te bouwen en de reeds stevige lokale lastendruk achten de onderzoekers de financiële situatie van een WOL-gemeente vanaf de start kwetsbaar en niet toekomstbestendig.

Tot slot achten de onderzoekers het van belang om te benoemen dat het slagen van een bestuurlijke fusie niet alleen afhankelijk is van financiën. Draagvlak, bestuurskracht, interne en regionale samenhang, en nabijheid van bestuur zijn minstens zo belangrijk. In deze begrotingsscan is niet naar deze onderdelen gekeken.

Inleiding

Aanleiding en doelstelling

De gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer hebben een extern onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheid voor een toekomstbestendige samenwerking. Begin 2025 zijn de resultaten van dit onderzoek opgeleverd. Uit het onderzoek volgt dat een zelfstandig voortbestaan van de drie gemeenten niet langer houdbaar is, en dat zowel een ambtelijke als een bestuurlijke fusie niet (voldoende) krachtig en robuust is. De gemeenteraden hebben het rapport op 26 maart 2025 behandeld. Voor de verdere verkenning van de bestuurlijke toekomst is een bestuurlijke verkenner aangesteld.

In het rapport *Krachtig en Robuust* staat dat er *'een reëel risico bestaat dat een herindelingsscan uitwijst dat de nieuwe gemeente onvoldoende financieel toekomstbestendig is'*. Dit onder meer omdat de destijds onderzochte begrotingen geen structureel sluitend beeld laten zien. De gemeenteraden zouden hier graag een uitgebreidere onderbouwing van zien op basis van de laatste begroting en begrotingswijzigingen. Daarom hebben de gemeenteraden opdracht gegeven om meer inzicht te verkrijgen in de financiële gevolgen op de korte en (middel)lange termijn van een bestuurlijke fusie. Dit als bouwsteen voor een verdere verkenning van de bestuurlijke toekomst. De uitkomsten van deze begrotingsscan willen de gemeenteraden gebruiken voor de verdere besluitvorming.

De doelstelling van de begrotingsscan is daarmee tweeledig:

1. Het in kaart brengen van de financiële positie, risico's, kwetsbaarheden en kansen van de WOL-fusievariant op de (middel)lange termijn op basis van de huidige financiële situatie;
2. Op basis van bovenstaande, uitspraak doen over de toekomstbestendigheid van deze financiële positie.

Vraagstelling

De volgende centrale vraag staat centraal bij het uitvoeren van de begrotingsscan:

Wat is het financiële perspectief van de WOL-fusievariant en in hoeverre is dit toekomstbestendig?

Huidige situatie

1. Wat is de omvang van de huidige begroting (inclusief begrotingswijziging) van de drie gemeenten?
2. Wat is het financieel meerjarenperspectief van de drie gemeenten?
3. Hoe ziet de (huidige en toekomstige) financiële positie eruit van de drie gemeenten?
4. Wat is de investeringsplanning van de drie gemeenten?
5. Wat is de afhankelijkheidsratio van het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen van de drie gemeenten?
6. Wat is de ontwikkeling van de woonlasten voor inwoners in de gemeenten geweest?

Lasten en baten van een fusie

7. Welke kosten verwachten de drie gemeenten voor uittreding uit eventuele verbonden partijen?
8. Welke financiële consequenties en risico's voorzien de drie gemeenten bij een fusie?
9. Wat bedraagt de verwachte vergoeding vanuit het Gemeentefonds op basis van de tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling voor elk van de fusiescenario's?

Financieel perspectief WOL-fusievariant

10. Welke lastenverminderingen zijn er op een hoofdlijn te voorzien bij een fusie?
11. Wat is het financiële perspectief voor de nieuwe gemeente in 2029 aan de hand van de financiële kengetallen?
12. Wat is de geschatte algemene uitkering van het Gemeentefonds voor de nieuwe gemeente?
13. Wat zijn de gevolgen van bestuurlijke fusie voor de woonlasten van inwoners van de drie gemeenten?

Leeswijzer

Deze rapportage bestaat uit drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk richt zich op de huidige financiële situatie van de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer. Het tweede hoofdstuk gaat in op de verwachte baten en lasten van een bestuurlijke fusie. Tot slot legt het derde hoofdstuk de focus op het financieel perspectief van de WOL-fusievariant, waaronder de berekening van het effect op de algemene uitkering. De onderzoeksverantwoording is opgenomen in bijlage 1. Bijlage 2 bevat een overzicht van de tabellen die in dit rapport staan. In bijlage 3 staat een overzicht van de algemene uitkering van een WOL-fusie.

Nota van bevindingen

1. Huidige financiële situatie

Het eerste hoofdstuk gaat in op de huidige financiële situatie van de drie afzonderlijke gemeenten en de afhankelijkheid van financiële middelen van het Rijk. Hierbij nemen we begrotingswijzigingen en de invloed van de meicirculaire mee in de cijfers. Verder kijken we naar de financiële positie aan de hand van de financiële kengetallen. Ook hebben we aandacht voor de investeringsplanning van de gemeenten en de ontwikkeling van de woonlasten voor inwoners. Daarmee beantwoorden we de onderstaande deelvragen:

1. Wat is de omvang van de huidige begroting (inclusief begrotingswijziging) van de drie gemeenten?
2. Wat is het financieel meerjarenperspectief van de drie gemeenten?
3. Hoe ziet de (huidige en toekomstige) financiële positie eruit van de drie gemeenten?
4. Wat is de investeringsplanning van de drie gemeenten?
5. Wat is de afhankelijkheidsratio van het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen van de drie gemeenten?
6. Wat is de ontwikkeling van de woonlasten voor inwoners in de gemeenten geweest?

1.1 Huidige begroting en meerjarenperspectief

Kernbevinding: De omvang van de begroting van de gemeenten Oostzaan en Landsmeer is in lasten per inwoner redelijk vergelijkbaar. Dit betreft respectievelijk € 3.022 en € 3.025 per inwoner. In de gemeente Wormerland bedraagt dit € 3.222 per inwoner. Dit verschil met de andere gemeenten komt voornamelijk voort uit de lasten voor het sociaal domein. Op dit moment beschikken alleen de gemeenten Wormerland en Landsmeer over een sluitende meerjarenbegroting. De gemeenten Wormerland en Oostzaan hebben het VNG-advies gevolgd en eventuele ombuigingen nog niet verwerkt in de meerjarenraming.

De gemeentelijke begroting en het meerjarenperspectief

De begroting van een gemeente geeft inzicht in de doelstellingen en ambities van een gemeente, op welke manier de gemeente deze wil bereiken en wat dit mag kosten. Deze begrotingsscan richt zich voornamelijk op het laatste financiële aspect. De begroting dient structureel en reëel in evenwicht te zijn.¹ Structureel houdt in dat alle structurele lasten ten minste gedekt zijn vanuit de structurele baten. In de praktijk moet de meerjarenraming in ieder geval in het laatste jaar (jaar + 3) structureel sluitend zijn. Reëel houdt in dat de cijfers van de begroting ook betrouwbaar en logisch zijn. De provincie houdt toezicht op dit evenwicht.

Als een gemeente een structureel en reëel sluitende begroting heeft en de begroting en jaarstukken tijdig aanlevert, is er sprake van repressief toezicht door de provincie. Dit houdt in dat de gemeente de begroting en begrotingswijzigingen zonder tussenkomst van Gedeputeerde Staten kan uitvoeren. Indien een gemeente niet aan voorgaande criteria voldoet, is er sprake van preventief toezicht. In dat geval dienen Gedeputeerde Staten de begroting en begrotingswijzigingen goed te keuren.² Wanneer de gemeenteraden besluiten om bestuurlijk met elkaar te fuseren, geldt vanuit de Wet algemene regels herindeling (arhi) preventief toezicht voor de gemeenten.

¹ Gemeentewet. (2025). Artikel 189, lid 2.

² Provincies Nederland (2020). Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) schrijft voor dat een begroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit de programma's en paragrafen. Gemeenten hebben zelf de keuze in de programma-indeling die zij hanteren; voor de paragrafen is er een vanuit de BBV voorgeschreven indeling. De financiële begroting bevat een overzicht van de baten en lasten, een overzicht van de financiële positie (balans) en een overzicht van baten en lasten per taakveld.³

Omvang van de begrotingen van Wormerland, Oostzaan en Landsmeer

De omvang van de begroting bepalen we aan de hand van de omvang van de lasten. De gemeenten Wormerland en Oostzaan hanteren dezelfde zes programma's in hun begroting voor 2025. Landsmeer hanteert een andere programma-indeling met maar vijf programma's. Om een vergelijking te maken tussen de omvang van de begrotingen (inclusief invloed van begrotingswijzigingen) is gekeken naar de verschillende taakvelden. De taakvelden zijn een voorgeschreven set van negen indicatoren voor de verschillende taken van de gemeenten. Een overzicht hiervan staat in de bijlage van de gemeentelijke begroting. De omvang van de lasten van de begroting (na begrotingswijziging) voor 2025 is te zien in tabel 1.

De lasten per inwoner zijn in de gemeente Wormerland het hoogst en bedragen ongeveer € 200 meer dan in Oostzaan en Landsmeer. Dit verschil komt met name voort uit de lasten voor het sociaal domein in de gemeente Wormerland. Verder valt op dat de gemeente Landsmeer meer uitgeeft aan Economie dan de gemeenten Wormerland en Oostzaan samen. Dit is echter minder dan 1% van de begroting.

Tabel 1 Omvang van lasten per taakveld begroting 2025 na begrotingswijziging

Taakveld	Wormerland		Oostzaan		Landsmeer	
Bestuur en ondersteuning	€ 12.404.402	23,4%	€ 7.197.361	24,5%	€ 9.257.933	26,1%
Veiligheid	€ 2.752.665	5,2%	€ 1.600.054	5,4%	€ 1.789.032	5,0%
Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 3.871.756	7,3%	€ 2.013.643	6,8%	€ 2.240.688	6,3%
Economie	€ 43.717	0,1%	€ 52.991	0,2%	€ 160.194	0,5%
Onderwijs	€ 1.594.746	3,0%	€ 873.473	3,0%	€ 1.145.223	3,2%
Sport, cultuur en recreatie	€ 3.459.823	6,5%	€ 2.518.993	8,6%	€ 2.224.599	6,3%
Sociaal domein	€ 18.055.635	34,1%	€ 8.940.934	30,4%	€ 11.357.822	32,0%
Volksgezondheid en milieu	€ 9.128.387	17,3%	€ 5.150.602	17,5%	€ 5.672.864	16,0%
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	€ 1.595.601	3,0%	€ 1.060.348	3,6%	€ 1.683.031	4,7%
Totaal lasten	€ 52.906.732	100%	€ 29.408.399	100%	€ 35.531.386	100%
Lasten per inwoner⁴	€ 3.222		€ 3.022		€ 3.025	

³ Besluit Begroting en Verantwoording. (2025). Artikel 7.

⁴ Berekend op basis van aantal inwoners per 1 januari 2025.

Huidige financieel meerjarenperspectief

De drie initiële begrotingen van de drie gemeenten waren bij vaststelling in 2024 niet meerjarig sluitend (2025 – 2028). Het rapport *Krachtig & Robuust*⁵ benoemt dit als een zorgelijk structureel financieel beeld.⁶ Nadien zijn er verschillende begrotingswijzigingen geweest in de drie gemeenten en is de invloed van de meicirculaire meegenomen in het meerjarig perspectief. Deze saldi zijn verwerkt in de kader- of perspectiefnota voor de periode 2026 – 2029. De kadernota van de gemeenten Wormerland en Oostzaan heeft de invloed van de meicirculaire niet meegenomen. In een raadsmemo is de impact hiervan wel weergegeven. De tabellen 2, 3 en 4 geven de invloed van deze wijzigingen weer per gemeente. Onder de tabellen 2 en 3 staat een toelichting op de gemeenten Wormerland en Oostzaan en de OVER-organisatie⁷. Onder tabel 4 staat een toelichting voor de gemeente Landsmeer.

De gemeenten Wormerland en Oostzaan gaan in hun kadernota 2026 – 2029 uit van een inflatiecorrectie van 2,4% en een interne loonkostenstijging van 2,0%. De gemeente Landsmeer heeft bij de perspectiefnota geen inflatiecorrectie en interne loonkostenstijging gehanteerd. Bij de begroting van 2026 hanteert de gemeente Landsmeer dit wel. Dit percentage zal rond de 2% bedragen.

Tabel 2 Gemeente Wormerland - begrotingssaldi 2025 - 2029

	Begrotingssaldo na 1 ^e wijziging	Mutaties	Begrotingssaldo na meicirculaire (24-6-25)
2025	€ -	€ -172.709	€ -172.709
2026	€ -1.690.669	€ 1.867.978	€ 177.309
2027	€ -1.969.560	€ 2.151.971	€ 182.411
2028	€ -1.748.181	€ 1.388.784	€ -359.397
2029	€ -1.429.857	€ 1.565.898	€ 136.041
Meerjarig saldo			€ -36.345

Tabel 3 Gemeente Oostzaan - begrotingssaldi 2025 - 2029

	Begrotingssaldo na 1 ^e wijziging	Mutaties	Begrotingssaldo na meicirculaire (24-6-25)
2025	€ -	€ -600.967	€ -600.967
2026	€ -1.018.166	€ 709.128	€ -309.038
2027	€ -1.219.395	€ 1.006.220	€ -213.175
2028	€ -513.090	€ 449.598	€ -63.492
2029	€ -380.133	€ 368.017	€ -12.116
Meerjarig saldo			€ -1.198.788

Gemeente Wormerland

De gemeente Wormerland beschikt over een meerjarige sluitende begroting. Dit is het resultaat van het traject *duurzaam begrotingsevenwicht*. Het college is op verzoek van de gemeenteraad bezig met dit traject 'duurzaam begrotingsevenwicht'. Het doel van dit traject is om een duurzaam meerjarig begrotingsevenwicht met een lage maatschappelijke impact te realiseren. Het college heeft de focus op een sluitende begroting in 2029.⁸ De verdere uitgangspunten van het college, voor het sluitend maken van de begroting, zijn:

⁵Van de Laar. (2025). *Krachtig & Robuust*

⁶De gemeenten Wormerland en Oostzaan hebben voor hun begroting van 2025 het advies van de VNG gevolgd om ombuigingen in het kader van het ravijnjaar nog niet in gang te zetten.

⁷De OVER-gemeenten is de werkorganisatie van gemeenten Oostzaan en Wormerland.

⁸Interviews.

- Focus op incidentele dekking in 2026, 2027 en 2028
- Verlaging van kosten in plaats van verhoging opbrengsten
- Focus op materiële posten om balans te houden
- Geen kaasschaafmethode (bepaald % bezuinigen op alle onderdelen)

Alleen de jaren 2025 en 2028 laten een negatief saldo zien. Bij de vaststelling van de kadernota 2026 heeft de gemeenteraad besloten om voor periode 2026 – 2029 jaarlijks een surplus van €250.000 in te zetten als structurele dekking. Dit is onderdeel van het traject *duurzaam begrotingsevenwicht*. Daarnaast is de kostendekkenheid van het pontje bij Spijkerboor en het gemeentelijk vastgoed vanaf 2029 verhoogd. Dit leidt samen tot een voordeel van bijna €100.000.⁹

Gemeente Oostzaan

De gemeente Oostzaan beschikt niet over een meerjarig sluitende begroting. De begrotingssaldi zijn voor de jaren 2025 tot en met 2029 negatief. Evenals in de gemeente Wormerland is het college van de gemeente Oostzaan bezig met het traject 'duurzaam begrotingsevenwicht'. Het doel van dit traject is om een duurzaam meerjarig begrotingsevenwicht met een lage maatschappelijke impact te realiseren. Het college heeft de focus op een sluitende begroting in 2029. De verwachting is dat dit bij de begroting 2026 het geval is.¹⁰ Het college hanteert daarbij het uitgangspunt dat de focus ligt op het incidenteel dekken van de negatieve begrotingssaldi van 2026, 2027 en 2028.

Gemeenten Wormerland en Oostzaan

De gemeenten Wormerland en Oostzaan hebben het VNG-advies gevolgd en eventuele ombuigingen voor een sluitende meerjarenbegroting niet verwerkt in de meerjarenraming. Om een duurzaam begrotingsevenwicht te realiseren, hebben beide gemeenten ook aandacht voor realistisch begroten en structurele onderuitputting van budgetten. De uitdaging van het realistisch begroten ligt volgens de gemeenten vooral in onzekerheden vanuit de Rijksbijdragen, economische ontwikkelingen en onvoorziene gebeurtenissen. Het effect van de meicirculaire 2025 komt voort uit de demping van de terugval, compensatie voor jeugdzorg en het accres en de loon- en prijsstijgingen.

Verlaging personeelsbegroting OVER-gemeenten

Op verzoek van de gemeenten Wormerland en Oostzaan en de OVER-organisatie is door de OVER-organisatie een analyse gemaakt van welke financiële middelen benodigd zijn om de ambities van zowel de gemeenten als de organisatie te realiseren. Hieruit volgde een benodigd budget van € 4,7 miljoen. Uiteindelijk is besloten om hiervoor € 2,7 miljoen beschikbaar te stellen. Daarnaast heeft OVER in het kader van het traject 'duurzaam begrotingsevenwicht' een analyse gemaakt van het verschil tussen het FTE-plafond en het beschikbare personeelsbudget. De analyse liet een overschot van € 881.159 voor 2026 zien. De OVER-organisatie heeft dit bedrag voorgesteld als structurele besparing (Wormerland: € 546.319; Oostzaan: € 334.840).

⁹ Gemeente Wormerland. (7 juli 2025). Duurzaam begrotingsevenwicht

¹⁰ Op basis van gevoerde interviews.

Tabel 4 Gemeente Landsmeer - begrotingssaldi 2025 - 2029

	Begrotingssaldo na 1 ^e wijziging	Mutaties	Begrotingssaldo na meicirculaire (10-6-25)
2025	€ -196.000	€ -58.000	€ -254.000 ¹¹
2026	€ -1.460.000	€ 1.399.000	€ -61.000
2027	€ -1.299.000	€ 1.802.000	€ 503.000
2028	€ -1.586.000	€ 1.429.000	€ -157.000
2029	€ -1.586.000	€ 1.756.000	€ 170.000
Meerjarig saldo			€ 201.000

Gemeente Landsmeer

De gemeente Landsmeer is de enige van de drie gemeenten die op dit moment beschikt over een meerjarige sluitende begroting met een positief meerjarig saldo. Dit was nog niet het geval bij de begrotingssaldi na de eerste begrotingswijziging. Het effect van de meicirculaire verklaart een deel van deze ontwikkeling. In de perspectiefnota gaat de gemeente Landsmeer uit van € 360.000 structurele inkomsten vanuit een nog te ontwikkelen vakantieresort (resort Breeck). De gemeenteraad heeft echter besloten om de realisatie van het resort geen doorgang te laten vinden. Dit verschil betekent dat de begroting richting 2029 niet sluitend is. De verwachting van de gemeentelijke organisatie is dat mede door andere mutaties de begroting 2026 – 2029 uiteindelijk wel sluitend zal zijn.

Wat verder opvalt is dat de gemeente Landsmeer de kapitaallasten voor investeringen vooruitschuift, omdat in de praktijk blijkt dat investeringen vaak later worden afgerond dan gepland. De kapitaallasten schuiven dan ook op in de tijd. Het college heeft besloten om 25% van dit voordeel mee te nemen in de exploitatie. Dit leidt in de periode 2026 – 2029 tot een netto voordeel van € 760.000. Belangrijk om hierbij te benoemen, is dat dit geen structureel voordeel is, omdat de investeringen alsnog doorgang zullen vinden.

1.2 Huidige financiële positie

Kernbevindingen: De gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer beschikken over voldoende weerstandscapaciteit om de in kaart gebrachte risico's op te vangen. Voor de kengetallen geldt het volgende:

- *De solvabiliteit en de netto schuldquote van Wormerland nemen in de periode 2025 – 2028 af en hoewel de solvabiliteit afneemt, blijft deze aanvaardbaar. De structurele exploitatieruimte van Wormerland blijft negatief.*
- *De netto schuldquote van de gemeente Oostzaan neemt flink toe, maar blijft tot 2028 net binnen de categorie gemiddeld risicovol. De solvabiliteit van Oostzaan toont een dalend en negatief verloop en valt onder de categorie meest risicovol. Vanaf 2026 heeft de gemeente Oostzaan een negatieve structurele exploitatieruimte.*
- *De gemeenten Wormerland en Oostzaan voeren geen actief grondbeleid en het kengetal grondexploitatie is daarom gelijk aan 0%.*
- *Voor de gemeente Landsmeer geldt dat de netto schuldquote met vijftig procentpunt toeneemt in de periode 2025 - 2028 en daarmee valt binnen de categorie meest risicovol. De solvabiliteit van de gemeente Landsmeer blijft in deze periode laag. Als enige gemeente laat Landsmeer een positief percentage zien bij de structurele exploitatie.*
- *De belastingcapaciteit van de drie gemeenten laat zien dat alle gemeenten met hun woonlasten ruim boven het gemiddelde van Nederland zitten en blijven.*

¹¹ De impact van de Meicirculaire 2025 voor het begrotingsjaar 2025 wordt verwerkt in de 2^e bestuursrapportage en zal naar schatting ongeveer € 500.000 positief uitvallen. Dit betekent een positief saldo van ongeveer € 250.000.

Weerstandscapaciteit van gemeenten

De weerstandsratio laat zien in hoeverre gemeenten financieel in staat zijn om risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve en eventueel uit de onbenutte belastingcapaciteit, post onvoorzien en vrij te vallen bestemmingsreserves. De drie WOL-gemeenten zetten alleen de algemene reserve in als weerstandsvermogen. Een weerstandsratio tussen de 1.0 – 1.4 is voldoende. Tussen 1.4 – 2.0 is ruim voldoende. Een ratio van meer dan 2.0 wordt als uitstekend gezien. Tabel 5 laat zien dat de drie gemeenten beschikken over ruim voldoende tot uitstekend weerstandsratio. Wel moet hierbij in ogenschouw genomen worden dat de meerjarenramingen van de gemeenten Wormerland en Oostzaan een tekort laten zien. Dit zal waarschijnlijk bij ongewijzigd beleid leiden tot een afname van de algemene reserve en daarmee ook de weerstandsratio.

Tabel 5 Weerstandsratio van de drie WOL-gemeenten (vanuit jaarrekening 2024)

	Algemene reserve	Geschatte risico's	Ratio
Wormerland¹²	€ 7.435.419	€ 2.528.227	2,94
Oostzaan¹³	€ 4.297.927	€ 1.853.387	2,32
Landsmeer	€ 3.509.000	€ 1.750.000	2,0

De gemeenten Wormerland en Oostzaan hanteren dezelfde wijze van risicomanagement en hebben grotendeels dezelfde risico's in beeld gebracht. Beide gemeenten hebben als ambitie om dit risicomanagement verder door te ontwikkelen. Boven op de in kaart gebrachte risico's hanteren de gemeenten een veiligheidsmarge van 2% van het begrotingstotaal. De accountant van de twee gemeenten beoordeelt het risicomanagement als goed. Het risicomanagement van de gemeente Landsmeer is meer globaal van aard en bevat geen veiligheidsmarge. De accountant van Landsmeer doet geen uitspraak over het risicomanagement. In de begrotingsscan is door de onderzoekers geen toets gedaan van de volledigheid en juistheid van de in kaart gebrachte risico's door de gemeenten.

Inzetten van surplus algemene reserve

Gemeenten hebben sinds 2024 de mogelijkheid om maximaal 10% van het surplus (verschil tussen algemene reserve en geschatte risico's) in te zetten voor het dekken van hun structurele lasten. Voorwaarde hierbij is dat de solvabiliteit van de gemeente groter of gelijk is en blijft aan 20%. De provincie, als toezichthouder, dient wel van oordeel te zijn dat de geschatte risico's volledig en realistisch zijn.¹⁴ De gemeente Wormerland heeft dit surplus ingezet bij de begroting 2025 – 2028 en verwacht dit ook te doen bij de begroting 2026 – 2029. De gemeenten Oostzaan en Landsmeer hebben deze mogelijkheid niet, omdat hun solvabiliteit hiervoor te laag is (voor Oostzaan vanaf 2026).

Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat gemeenten in hun paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen opnemen.¹⁵ Aan de hand van de relatie tussen de kengetallen kan de financiële positie van een gemeente beoordeeld worden. De provincie Noord-Holland maakt, als financieel toezichthouder, bij de financiële kengetallen onderscheid tussen categorie A (minst risicovol), categorie B (gemiddeld risicovol) en categorie C (meest risicovol). De vijf kengetallen zijn:¹⁶

¹² Ten tijde van de begrotingsscan is de jaarrekeningen van Wormerland en Oostzaan nog niet vastgesteld. Hiervoor is door de gemeente uitstel aangevraagd bij de provincie.

¹³ De gemeenten Wormerland en Oostzaan hebben een positief resultaat over 2024. Dit resultaat is niet meegenomen in de berekening van de weerstandsratio.

¹⁴ Commissie BBV. (2024). Notitie structurele en incidentele baten en lasten

¹⁵ Besluit Begroting en Verantwoording. (2025). Artikel 11 lid 2.

¹⁶ Commissie BBV. (2020). Notitie meerjarig financieel inzicht BBV.

- **Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen:** geeft inzicht in de verhouding tussen de schulden (en schulden minus de verstrekte leningen) van de gemeente en de totale baten.
- **Solvabiliteit:** laat de verhouding zien tussen het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) ten opzichte van het totaal vermogen.
- **Grondexploitatie:** laat de verhouding tussen de waarde van de grond ten opzichte van de totale geraamde baten zien.
- **Structurele exploitatieruimte:** geeft weer in hoeverre een gemeente voldoende structurele baten heeft om de structurele lasten te dekken.
- **Belastingcapaciteit:** geeft inzicht in hoe de gemiddelde woonlasten van een gezin in de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde.

Onderstaand staan de meest actuele beschikbare financiële kengetallen van de drie gemeenten weergegeven. De gemeenten hebben hierin het effect van de meicirculaire niet meegenomen. Dit volgt bij de begroting 2026 – 2029. De verwachting van de gemeente Landsmeer is dat de kengetallen in de begroting 2026 positiever uit zullen vallen.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De provincie Noord-Holland hanteert de volgende categorieën: **A: <90% B: 90 – 130% en C: >130%.**

Tabel 6 laat zien dat Wormerland in vergelijking met de andere gemeenten aanzienlijk minder schulden heeft ten opzichte van de totale baten. De netto schuldquote neemt richting 2028 af met ongeveer vier procentpunt. Voor de gemeente Oostzaan geldt dat de netto schuldquote met bijna veertig procentpunt toeneemt. Die valt hiermee nog net binnen de categorie gemiddeld risicovol. De stijging komt door een toename van de vaste schulden van bijna € 6 miljoen in deze periode en ongeveer gelijkblijvende baten. In Landsmeer stijgt de netto schuldquote het meest, met ongeveer zestig procentpunt. De oorzaak hiervan ligt in de externe financiering van de investeringen van de gemeente.

Tabel 6 Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer

	2025	2026	2027	2028
Wormerland	43,0%	49,0%	45,0%	40,0%
	<u>48,0%</u>	<u>54,0%</u>	<u>49,0%</u>	<u>44,0%</u>
Oostzaan	81,9%	115,1%	107,6%	117,9%
	<u>86,0%</u>	<u>119,3%</u>	<u>111,7%</u>	<u>122,1%</u>
Landsmeer	76,9%	89,2%	113,6%	137,1%
	<u>76,0%</u>	<u>88,3%</u>	<u>112,6%</u>	<u>136,2%</u>

Solvabiliteit

De provincie Noord-Holland hanteert de volgende categorieën: **A: >50%, B: 20 – 50% en C: <20%.**

In tabel 7 is te zien dat de gemeente Wormerland in de periode een gemiddeld risicovol solvabiliteitsratio heeft, maar dat dit wel afneemt. De solvabiliteitsratio van Oostzaan is in 2025 nog gemiddeld risicovol, maar vanaf 2026 is deze het meest risicovol een neemt af naar 16,9%. De daling in Wormerland en Oostzaan komt voornamelijk door de afname van het eigen vermogen. Het solvabiliteitsratio van de gemeente Landsmeer schommelt tussen de 10% en 20% in de periode 2025 – 2028 en valt ook onder de categorie meest risicovol. Het eigen vermogen van de gemeente Landsmeer neemt ten opzichte van 2025 toe, maar door een stijging van het totaal vermogen blijft de solvabiliteitsratio onder de 20%.

Tabel 7 Solvabiliteitsratio voor de drie WOL-gemeenten

	2025	2026	2027	2028
Wormerland	35,9%	30,8%	29,4%	27,6%
Oostzaan	22,9%	19,6%	18,4%	16,9%
Landsmeer	9,9%	15,1%	19,0%	11,9%

Grondexploitatie

De provincie Noord-Holland hanteert de volgende categorieën: **A: <20%, B: 20 – 35% en C: >35%.**

Tabel 8 geeft inzicht in het kengetal grondexploitatie van de drie gemeenten. De gemeenten Wormerland en Oostzaan hebben weinig tot geen grondexploitaties. Om die reden is het kengetal gelijk aan 0%. De grondposities in de gemeente Landsmeer hebben een waarde van ongeveer € 960.000. De gemeente verwacht niet meer gronden aan te kopen in de komende periode. Het kengetal blijft daarom redelijk stabiel en wordt geclassificeerd als minst risicovol.

Tabel 8 Grondexploitatie van de drie WOL-gemeenten

	2025	2026	2027	2028
Wormerland	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Oostzaan	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Landsmeer	2,6%	2,8%	2,9%	3,0%

Structurele exploitatieruimte

De provincie Noord-Holland hanteert de volgende categorieën: **A: >0%, B: 0% en C: <0%.**

Tabel 9 geeft de structurele exploitatieruimte weer. Vanuit de meerjarenraming komt het beeld naar voren dat de gemeente Oostzaan de komende jaren een negatief begrotingssaldo heeft. Het kengetal bevestigt dit beeld en laat zien dat dit voor deze twee gemeenten als meest risicovol wordt beschouwd. Dit betekent dat er geen ruimte is om nieuwe structurele verplichtingen aan te gaan zonder ergens anders op te bezuinigen of de inkomsten te verhogen. Voor de gemeente Wormerland gold dit voor de meicirculaire ook. Bij de begroting 2026 zal dit getal waarschijnlijk positief zijn. De gemeente Landsmeer heeft in 2027 en 2029 een sluitende begroting.

Tabel 9 Structurele exploitatieruimte van de drie WOL-gemeenten

	2025	2026	2027	2028
Wormerland	0%	-4,0%	-4,0%	-4,0%
Oostzaan	4,4%	-1,9%	-2,5%	-0,6%
Landsmeer	-0,5%	5,8%	4,8%	6,2%

Belastingcapaciteit

De provincie Noord-Holland hanteert de volgende categorieën: **A: <95% B: 95-105% en C: >105%**

Tabel 10 laat de verwachte belastingcapaciteit van de drie gemeenten zien. De gemiddelde woonlasten bestaan uit de OZB, de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden. De laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat verder in op de ontwikkeling van deze woonlasten in de drie gemeenten. Vanuit de kengetallen volgt het beeld dat alle drie de woonlasten van de drie gemeenten ruim boven het landelijk gemiddelde zitten. Dit wordt als meest risicovol geclassificeerd.

Tabel 10 Belastingcapaciteit van de drie WOL-gemeenten

	2025	2026	2027	2028
Wormerland	130,7%	129,9%	129,0%	128,1%
Oostzaan	141%	140%	139%	138%
Landsmeer	127%	122%	124%	126%

Overkoepelend beeld financiële positie

- **De gemeente Wormerland** heeft een aanvaardbare schuldquote en solvabiliteitsratio. Er treedt geen significante verslechtering van de kengetallen op. De komende jaren is er weinig ruimte om extra inkomsten vanuit de belastingcapaciteit te genereren. De meerjarenraming is sluitend.
- **De gemeente Oostzaan** heeft een financiële positie die in de periode 2025 - 2028 kwetsbaar blijft. Een toename van schulden en afname van eigen middelen is hiervan de grootste oorzaak. De prognose voor de komende jaren laat zien dat de structurele exploitatiervuimte tussen 2026 – 2028 iets beter wordt, maar deze blijft negatief. Ook voor de gemeente Oostzaan is er weinig ruimte om extra inkomsten vanuit de belastingcapaciteit te genereren. De meerjarenraming is niet sluitend.
- **De gemeente Landsmeer** heeft een sluitende meerjarenraming. De financiële kengetallen laten zien dat de financiële positie van de gemeente Landsmeer de komende jaren verder verslechtert. Net als bij de andere gemeenten is het voor Landsmeer lastig om extra inkomsten uit de belastingcapaciteit te genereren.

De WOL-gemeenten hebben in de afgelopen jaren meestal een positief jaarrekeningresultaat laten zien. Gedeeltelijk komt dit door incidentele meevallers, maar ook onderbesteding van geplande uitgaven speelt hierbij een belangrijke rol. Hierdoor is de reservepositie van de gemeenten deels aangevuld, maar zijn werkzaamheden (nog) niet of later uitgevoerd dan begroot.

1.3 Huidige investeringsplanning

Kernbevinding: Tot aan 2029 investeert de gemeente Wormerland € 10,5 miljoen, Oostzaan € 22 miljoen en Landsmeer € 10 miljoen. De gemeente Wormerland heeft nu nog geen investeringen voor na 2029 in het meerjarenplan. De gemeente Oostzaan heeft vanaf 2029 nog voor € 29 miljoen aan investeringen in de planning. Voor de gemeente Landsmeer bedraagt dit iets meer dan € 16 miljoen.

Vooraf

Het BBV definieert investeringen als 'het vastleggen in vermogen van objecten waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt'.¹⁷ Deze objecten zijn materiële vaste activa, zoals bijvoorbeeld gebouwen, wegen en riolering. Dit heeft niet alleen betrekking op nieuwe activa, maar ook op bestaande activa. Het moet bij deze investering dan wel duidelijk zijn of de uitgave leidt tot kwaliteitsverbetering, levensduurverlenging of dat aanpassingen bijdragen aan het voldoen aan wet- en regelgeving. Het is voor gemeenten vaak een uitdaging om ook daadwerkelijk geplande investeringen te doen. Er is niet altijd operationele capaciteit beschikbaar of het budget is ontoereikend. Er zijn drie soorten investeringen:

- **Investerings met een economisch nut:** verhandelbaar en/of genereren financiële middelen, zoals bijvoorbeeld gebouwen en grond
- **Investerings met economisch nut, waarvoor ter dekking van de kosten een heffing kan worden geheven:** riolering en afval

¹⁷ Commissie BBV. (2020). Notitie materiële vaste activa.

- **Investerings met maatschappelijk nut:** genereren geen inkomsten, maar vervullen taak in openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld wegen en groen.

De investeringsplanning (of investeringsprogramma) geeft inzicht in de voorgenomen investeringen van een gemeente. Een investering leidt tot nieuwe kapitaallasten op de exploitatie. Kapitaallasten zijn de kosten voor afschrijving en rente. In de onderstaande paragrafen staat een overzicht van de investeringsplanning per gemeente voor de periode 2025 - 2029 en een overzicht van de gerealiseerde investeringen in de periode 2022 - 2025.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat investeringen die niet goed in kaart zijn gebracht de gemeenten nog hier bovenop kunnen 'overkomen'. Hierdoor kan de hoogte van de benodigde investeringen groter zijn dan nu in beeld is. Een andere belangrijk aandachtspunt hierbij vormt de kwaliteit van de openbare ruimte. Daar waar achterstallig onderhoud niet in beeld is kunnen de kosten van het uitstel van dergelijk onderhoud naar de toekomst toe oplopen. Voor alle drie de gemeenten geldt dat in de afgelopen jaren niet alle geplande investeringen ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd, onder meer door gebrek aan middelen en/of capaciteit.

Investerings gemeente Wormerland

Tabel 11 laat de investeringen van de gemeente Wormerland van de afgelopen jaren zien en het beschikbare budget voor de investeringen. In 2024 zijn door de gemeente Wormerland de grootste investeringen gerealiseerd in de openbare ruimte, namelijk voor ongeveer € 12 miljoen. Dit is een enigszins vertekend beeld, wat komt door de afronding van de vervanging van de Zaanbrug (ruim € 8 miljoen) en de overname van wegen, bruggen en kunstwerken van het Hoogheemraadschap (bijna € 2 miljoen). Ongeveer € 1,8 miljoen is geïnvesteerd in de herinrichting van Torensloot en Wezenland (wegen, groen, riolering). In 2023 hangt de omvang van de investeringen voornamelijk samen met de plaatsing van units voor de opvang van Oekraïners. Dit bedroeg bijna € 2,7 miljoen. In 2022 vonden de investeringen met name plaats in de openbare ruimte.

Tabel 11 Investerings van de gemeente Wormerland in periode 2022 - 2024

	2022	2023	2024
Investerings met economisch nut	€ 55.499	€ 2.816.788	€ 513.532
Investerings met economisch nut (heffing)	€ 0	€ 285.758	€ 912.620
Investerings met maatschappelijk nut	€ 593.474	€ 383.730	€ 10.967.509
Totale investeringen	€ 648.973	€ 3.486.276	€ 12.393.661

De gemeente Wormerland heeft voor de komende jaren een meerjarenplan met de voorgenomen investeringen. Tabel 12 geeft een overzicht van de investeringen en de bijbehorende kapitaallasten. In totaal investeert de gemeente tot en met 2029 bijna € 10,5 miljoen.¹⁸ De toekomstige investeringen betreffen voornamelijk vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Daarnaast investeert de gemeente Wormerland ongeveer € 1,5 miljoen in de tijdelijke uitbreiding voor de onderwijshuisvesting van De Balk en € 1,5 miljoen in de renovatie van het Heerenhuis. In de toelichting op het meerjarenplan valt op dat er voor de leefomgeving nog een aantal vervangingsinvesteringen van ongeveer € 3,5 miljoen uit de meerjarenplannen voor de periode 2021 – 2024 gerealiseerd moeten worden.¹⁹ Te zien is dat de kapitaallasten door deze investeringen toenemen met € 500.000 vanaf 2029.

¹⁸ De som van investeringen uit de tabel is een lager bedrag. Dit komt doordat de investeringen die gestart zijn voor 2025 hierin niet zijn meegenomen. De kapitaallasten zijn hierin wel meegenomen.

¹⁹ Gemeente Wormerland. (2025). VJB 2025 en Kadernota 2026 – 2029. p. 34

Tabel 12 Investeringsplanning gemeente Wormerland voor de periode 2025 - 2029

	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringsen	€ 1.653.640	€ 2.906.867	€ 3.280.000	€ 1.185.367	€ 0
Te verwachten kapitaallasten	€ 22.493	€ 126.593	€ 237.674	€ 439.259	€ 503.710

De gemeente Wormerland heeft voor de komende jaren tussen de 1 en 3,2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor investeringen per jaar. Vanaf 2029 zijn geen nieuwe investeringen meer zijn gepland. De toename in kapitaallasten in 2029 komt alleen door afronding van eerder begonnen investeringen.

In de afgelopen jaren zijn fors hogere investeringen gedaan dan in de komende jaren zijn voorzien. Zonder de opvang van Oekraïners, de Zaanbrug en de overname van activa van het Hoogheemraadschap, is het totaal aan daadwerkelijke investeringen van de gemeente per jaar kleiner dan in de komende jaren wordt voorzien. Aangezien er geen investeringsplanning is na 2029, moet rekening gehouden worden met toekomstige investeringen die nu nog niet zijn voorzien.

Investeringsen gemeente Oostzaan

De investeringen van de afgelopen jaren van de gemeente Oostzaan zijn weergegeven in tabel 13. In 2023 hangt de omvang van de investeringen voornamelijk samen met de plaatsing van units voor de opvang van Oekraïners. Dit bedroeg bijna € 1,3 miljoen. In 2024 is de riolering in de Kerkstraat grotendeels afgerond, wat het bedrag voor investeringen met economisch nut (heffing) verklaart.

Tabel 13 Investeringsen van de gemeente Oostzaan in periode 2022 - 2024

	2022	2023	2024
Investeringsen met economisch nut	€ 33.020	€ 1.358.798	€ 320.368
Investeringsen met economisch nut (heffing)	€ 317.750	€ 8.246	€ 1.894.576
Investeringsen met maatschappelijk nut	€ 1.633.667	€ 546.257	€ 779.193
Totale investeringen	€ 1.984.437	€ 1.913.301	€ 2.994.137

Tabel 14 geeft de investeringsplanning van de gemeente Oostzaan weer. Het totaal van investeringen voor de komende jaren bedraagt bijna € 27 miljoen. Hiervan investeert de gemeente vanaf 2027 ongeveer € 8 miljoen in de realisatie van de nieuwbouw van school de Rietkraag. De overige investeringen zijn gericht op de openbare ruimte. De kapitaallasten nemen richting 2029 toe met € 426.368. De kapitaallasten zullen vanaf 2030 nog verder toenemen. Dit komt doordat de gemeente Oostzaan tot en met 2036 investeringen in de openbare ruimte in de meerjarenplanning heeft staan ter waarde van ruim € 23 miljoen.²⁰

Tabel 14 Investeringsplanning gemeente Oostzaan voor de periode 2025 - 2029

	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringsen	€ 2.450.800	€ 5.201.600	€ 8.280.500	€ 5.099.025	€ 5.898.465
Te verwachten kapitaallasten	€ 154.257	€ 270.627	€ 255.967	€ 368.581	€ 426.368

De gemeente Oostzaan heeft voor de komende jaren tussen de 2,5 en 8 miljoen euro beschikbaar gesteld voor investeringen. Na 2030 wordt dit naar verwachting niet minder. De afgelopen jaren heeft de gemeente Oostzaan gemiddeld ongeveer € 2 miljoen aan investeringen gerealiseerd.

²⁰ Gemeente Oostzaan. (2025). VJB 2025 en Kadernota 2026 – 2029.

Investerings gemeente Landsmeer

De investeringen van de afgelopen jaren van de gemeente Landsmeer zijn weergegeven in tabel 15. De gemeente Landsmeer heeft voornamelijk geïnvesteerd in de openbare ruimte en in riolering. Enkele jaren geleden heeft de gemeente Landsmeer besloten om stevig te investeren in de openbare ruimte, vanwege achterstallig onderhoud. Dit is in lijn met het verloop van de investeringen.²¹

Tabel 15 Investerings van de gemeente Landsmeer in de periode 2022 - 2024

	2022	2023	2024
Investerings met economisch nut	€ 23.000	€ 58.000	€ 396.000
Investerings met economisch nut (heffing)	€ 1.028.000	€ 658.000	€ 1.341.000
Investerings met maatschappelijk nut	€ 851.000	€ 3.996.000	€ 3.014.000
Totale investeringen	€ 1.902.000	€ 4.712.000	€ 4.751.000

Het investeringsschema van de gemeente Landsmeer voor de komende jaren is weergegeven in tabel 16. In de periode 2025 – 2028 investeert de gemeente Landsmeer ongeveer € 10 miljoen. Vanaf 2029 investeert de gemeente Landsmeer nog bijna € 17 miljoen. Deze investeringen betreffen voornamelijk investeringen in de openbare ruimte. Vanaf 2029 zal de gemeente een bedrag van bijna € 8 miljoen investeren in de huisvesting van twee basisscholen: De Stap en Ds. J.L. Wagemaker. Op de totale kapitaallasten verwacht de gemeente een tijdelijk voordeel te behalen voor de komende jaren.²² Dit omdat is gebleken dat investeringen vaak later zijn afgerond dan gepland. In de onderstaande tabel is dit nog niet weergegeven.

Tabel 16 Investeringsplanning gemeente Landsmeer voor de periode 2025 - 2029²³

	2025	2026	2027	2028	2029 ²⁴
Investerings	€ 48.000	€ 2.201.750	€ 4.073.930	€ 3.961.750	€ 16.959.570
Te verwachten kapitaallasten	€ 0	€ 10.959	€ 172.890	€ 411.485	€ 639.116

De gemeente Landsmeer heeft voor de komende jaren tussen de 2 en 4 miljoen euro beschikbaar gesteld voor investeringen. Dit is in lijn met de hoogte van de investeringen die de afgelopen twee jaar gedaan zijn. De verdeling over de jaren vanaf 2029 is nog niet inzichtelijk.

Samenvattend

- Voor de gemeente Wormerland is er een onzekerheid rondom de investeringen vanaf 2029, doordat nu geen zicht is op de meerjareninvesteringsplanning.
- De gemeente Oostzaan beschikt wel over een doorkijk naar de investeringen na 2029. Er zijn voornamelijk investeringen voorzien in de openbare ruimte en in onderwijshuisvesting. De investeringen in de gemeente zijn hoger dan de afgelopen jaren is gerealiseerd.
- De gemeente Landsmeer beschikt ook over een verdere doorkijk voor de investeringen na 2029. Dit betreft, net zoals Oostzaan, voornamelijk investeringen in de openbare ruimte en investeringen in onderwijshuisvesting. Landsmeer verwacht minder te investeren dan de afgelopen jaren is gerealiseerd, waardoor er ruimte in de exploitatie kan ontstaan.

²¹ Interview.

²² Gemeente Landsmeer. (2025). Perspectiefnota 2026.

²³ Voor de te verwachten nieuwe kapitaallasten van Landsmeer is uitgegaan van de begroting 2025. Het voordeel vanuit PPN is hierin (nog) niet verwerkt.

²⁴ Dit bedrag geldt niet alleen voor 2029, maar ook voor de jaren daaropvolgend. Dit is nog niet uitgesplitst in een investeringsprogramma.

De mate van achterstallig onderhoud en de hardheid van de investeringsplanning is door de onderzoekers niet vast te stellen. Er is uitgegaan van de (aangeleverde) en beschikbare cijfers. Hier zitten wel onzekerheden in. Deze zijn benoemd in de bovenstaande paragrafen.

1.4 Huidige inkomsten vanuit Gemeentefonds

Kernbevinding: Landelijk liggen de afhankelijkheidsratio's tussen de 35% en 90%. De afhankelijkheidsratio van de gemeente Wormerland bedraagt in 2025 80,9%. Dat maakt dat de gemeente Wormerland gevoelig is voor negatieve veranderingen in het Gemeentefonds en van de SPUK's. Hetzelfde geldt voor de gemeente Oostzaan met een percentage van 84,9%. De gemeente Landsmeer heeft een afhankelijkheidsratio van 70,7%. Dit wordt gezien als een voldoende ratio.

Gemeenten hebben twee inkomstenbronnen om de kosten voor het uitvoeren van de (wettelijke) taken en het realiseren van ambities te bekostigen. Dit zijn de centrale en lokale inkomstenbronnen. De centrale inkomstenbronnen komen van het Rijk. Dit zijn de uitkering uit het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen van verschillende vakministeries. De uitkering uit het Gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor een gemeente. Sinds 2024 is de omvang van het Gemeentefonds afhankelijk van de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product. In 2025 bevat het Gemeentefonds in totaliteit bijna € 33 miljard. De uitkering uit het Gemeentefonds bestaat uit drie onderdelen (algemene uitkering, integratie-uitkering en decentralisatie-uitkering).²⁵

- **Algemene uitkering:** dit is de grootste uitkering per gemeente. De hoogte van de algemene uitkering hangt af van de maatstaven uit de Financiële-verhoudingswet en de uitkeringsfactor. De gelden vanuit de algemene uitkering zijn vrij besteedbaar.
- **Decentralisatie-uitkering:** dit is een uitkering vanuit het Gemeentefonds met een specifiek doel. In tegenstelling tot een SPUK is de bestedingsrichting van een decentralisatie-uitkering vrij en hoeft hier geen verantwoording over te worden afgelegd aan het Rijk. Na een bepaalde periode maakt het Rijk een decentralisatie-uitkering onderdeel van de algemene uitkering.
- **Integratie-uitkering:** dit is een decentralisatie-uitkering, waarbij van tevoren een termijn is vastgesteld voor de overheveling naar de algemene uitkering.

De lokale bronnen uit publiekrechtelijke inkomsten en privaatrechtelijke inkomsten. Publiekrechtelijke inkomstenbronnen zijn bijvoorbeeld de belastingen en bij privaatrechtelijke inkomensbronnen kan gedacht worden aan dividenden of verhuurinkomsten. Tabel 17 geeft inzicht in de uitkering van het Gemeentefonds op basis van de stand van de meicirculaire. Tabel 18 bevat een overzicht van de geschatte totale inkomsten van de drie gemeenten na de meicirculaire.

Tabel 17 Uitkering uit Gemeentefonds na meicirculaire 2025 en SPUKS

	Algemene uitkering	Integratie-uitkering	Decentralisatie-uitkering	Totaal Gemeentefonds	SPUKS
Wormerland	€ 32.994.242	€ 114.693	€ 505.878	€ 33.614.813	€ 8.661.880
Oostzaan	€ 17.241.708	€ 39.376	€ 333.147	€ 17.614.231	€ 7.146.554
Landsmeer	€ 21.149.915	€ 181.734	€ 394.960	€ 21.726.609	€ 3.774.000

²⁵ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2025). Herziene versie meicirculaire 2025.

Tabel 18 Schatting van totale inkomsten gemeenten na meicirculaire 2025

	Wormerland	Oostzaan	Landsmeer
Totale inkomsten (excl. mutatie reserve)²⁶	€ 52.287.890	€ 29.235.833	€ 36.075.000

De afhankelijkheidsratio geeft inzicht in hoeverre gemeenten afhankelijk zijn van het Rijk voor hun inkomsten. De afhankelijkheidsratio's liggen landelijk ver uiteen, namelijk tussen de 35% en 90%. De VNG heeft een houdbaarheidstest voor gemeentefinanciën ontwikkeld en geeft aan dat een afhankelijkheidsratio vanaf 75% matig is en vanaf 80% onvoldoende. Een negatieve verandering van de uitkeringen van het Rijk heeft dan een grote invloed op de uitvoering van taken en realisatie van ambities. De onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de afhankelijkheidsratio van de drie gemeenten sinds 2022. De afhankelijkheidsratio van de gemeente Wormerland is volgens de houdbaarheidstest onvoldoende. Voor de gemeente Oostzaan is dit in de afgelopen jaren tot nu ook toegenomen naar meer dan 80%. De gemeente Landsmeer heeft een constant afhankelijkheidsratio dat als voldoende beoordeeld wordt.

Tabel 19 Afhankelijkheidsratio van het Gemeentefonds per gemeente

	2022	2023	2024	2025
Wormerland	70,6%	80,7%	71,5%	80,9%
Oostzaan	64,1%	49,1%	60,4%	84,7%
Landsmeer	70,4%	71,4%	71,2%	70,7%

1.5 Huidige woonlasten van inwoners

Kernbevinding: De gemeenten Wormerland (10), Oostzaan (8) en Landsmeer (5) staan in de top-10 gemeenten in Noord-Holland met de hoogste woonlasten. De woonlasten van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 500.000 zijn in Landsmeer € 1285,09 per jaar. In Oostzaan is dit € 1241,50 en in de gemeente Wormerland ligt dit het laagst op € 1200,10.

De inkomsten voor de onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing vallen onder de lokale inkomstenbronnen van gemeenten. Deze belasting en heffingen vormen de (vaste) woonlasten voor inwoners. De gemeenteraad stelt deze tarieven jaarlijks vast. Gemeenten dienen de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor een vastgesteld doel te gebruiken. Om die reden mogen deze tarieven maximaal kostendekkend zijn. De tabellen 20, 21 en 22 laten de ontwikkeling van de woonlasten in de drie gemeenten zien.

Tabel 20 OZB-tarieven in de periode 2022 - 2025 (bron: COELO) en totale opbrengt OZB voor woningen (bron: jaarstukken en begroting 2025)

	2022	2023	2024	2025
Wormerland	0,1106%	0,0944%	0,0979%	0,1092%
<i>Totale opbrengst</i>	€ 2.759.821	€ 2.822.411	€ 2.998.238	€ 3.511.000
Oostzaan	0,1075%	0,0950%	0,0974%	0,0908%
<i>Totale opbrengst</i>	€ 1.844.805	€ 1.881.064	€ 1.989.857	€ 1.983.818
Landsmeer	0,0980%	0,0921%	0,1004%	0,1016%
<i>Totale opbrengst</i>	€ 2.818.000	€ 3.102.000	€ 3.142.000	€ 3.398.000

²⁶ De totale inkomsten zijn berekend op basis van de totale baten (exclusief mutatie reserve) en de mutaties vanuit de meicirculaire zoals gerapporteerd door de gemeenten.

Ten opzichte van 2022 is alleen het OZB-percentage in Landsmeer licht gestegen. Het percentage is in Wormerland nagenoeg gelijk gebleven en in Oostzaan licht gezakt. In dezelfde periode is de WOZ-waarde in de drie gemeenten wel behoorlijk gestegen, waardoor de woonlasten voor de OZB in de drie gemeenten zijn gestegen. Dit is ook terug te zien in de stijging van de totale opbrengsten voor de OZB bij de woningen in de gemeente.

Tabel 21 Hoogte van afvalstoffenheffing in de periode 2022 – 2025 (meerpersoonshuishouden)

	2022	2023	2024	2025
Wormerland	€ 339,00	€ 335,62	€ 363,69	€ 365,95
Oostzaan	€ 334,66	€ 377,52	€ 406,60	€ 431,20
Landsmeer	€ 461,78	€ 485,33	€ 512,02	€ 512,02

De afvalstoffenheffing in Landsmeer is hoger dan in de buurgemeenten. In Oostzaan is de hoogste stijging doorgehaakt in de afgelopen jaren. Wormerland kenmerkt zich door de relatief laagste afvalstoffenheffing en deze heffing is van de drie gemeenten ook het minst gestegen. Alle drie de gemeenten gaan bij hun begroting uit van 100% kostendekkendheid.

Tabel 22 Hoogte van rioolheffing in de periode 2022 – 2025 (meerpersoonshuishouden)

	2022	2023	2024	2025
Wormerland	€ 251,15	€ 261,80	€ 275,60	€ 288,15
Oostzaan	€ 329,55	€ 336,80	€ 347,60	€ 356,30
Landsmeer	€ 234,37	€ 246,32	€ 259,87	€ 265,07

Bij de rioolheffing in Wormerland, Oostzaan en Landsmeer voor meerpersoonshuishoudens valt op dat de kosten hiervoor in Landsmeer het laagst zijn en in Oostzaan het hoogst. De gemiddelde kostenstijging in de laatste vier jaar is gematigd voor alle drie de gemeenten, zeker in vergelijking tot de afvalstoffenheffing.

Het COELO brengt jaarlijks een vergelijking van deze woonlasten per gemeente uit. De gemeenten Wormerland (10), Oostzaan (8) en Landsmeer (5) staan in de top-10 gemeenten in Noord-Holland met de hoogste woonlasten.²⁷ Hiervoor hanteert het COELO²⁸ de gemiddelde WOZ-waarde in een gemeente. Deze gemiddelde WOZ-waarde verschilt in de drie gemeenten. In Wormerland is dat in 2025 € 441.000, in Oostzaan € 522.000 en in Landsmeer € 594.000.²⁹ In tabel 23 staat weergegeven wat de jaarlijkse woonlasten voor een gezin met koopwoning van € 500.000 per gemeente zijn.

Tabel 23 Woonlasten meerpersoonshuishouden met koopwoning met WOZ-waarde van € 500.000

Gemeente	Woonlasten
Wormerland	€ 1.200,10
Oostzaan	€ 1.241,50
Landsmeer	€ 1.285,09

²⁷ COELO. (2025). [Gemiddelde gemeentelijke woonlasten 2025](#). Geraadpleegd op 14 juli 2025.

²⁸ COELO = Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden.

²⁹ CBS. (2025). [Gemiddelde WOZ-waarde woningen 5 procent hoger](#). Geraadpleegd op 14 juli 2025.

2. Lasten en baten van een WOL-fusie

Een bestuurlijke fusie van de drie gemeenten tot één WOL-gemeente gaat samen met een fusie van de ambtelijke organisaties van Landsmeer en Oostzaan/Wormerland. Zowel aan de bestuurlijke fusie als aan de ambtelijke samenvoeging zijn incidentele baten en lasten verbonden. Dit hoofdstuk gaat hierop in, de structurele baten en lasten volgen in het volgende hoofdstuk. We brengen in beeld welke frictiekosten bij een bestuurlijke en ambtelijke fusie zijn te voorzien. Daarnaast zijn er mogelijk ontvlechtingen nodig van samenwerkingsverbanden. Ook dat brengen we in beeld. Voor fusiekosten stelt het Rijk een vergoeding beschikbaar vanuit het Gemeentefonds. In paragraaf 3 berekenen we de te verwachten omvang van deze vergoeding. Daarmee geeft dit hoofdstuk antwoord op de onderstaande deelvragen:

7. *Welke kosten verwachten de drie gemeenten voor eventuele uittreding uit verbonden partijen?*
8. *Welke financiële consequenties en risico's voorzien de drie gemeenten bij een fusie?*
9. *Wat bedraagt de verwachte vergoeding vanuit het Gemeentefonds op basis van de tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling voor een fusie?*

2.1 Frictiekosten bij een fusie van de WOL-gemeenten

Frictiekosten zijn de incidentele kosten als gevolg van het besluit tot herindeling. Te voorzien zijn de kosten voor het herindelingstraject, de ontvlechting van de oude organisatie(s), inrichting van een nieuwe ambtelijke organisatie en het harmoniseren van beleid. We schetsen de te verwachten kosten op basis van andere ervaringen en benoemen waarmee rekening gehouden dient te worden.

Kosten voor de totstandkoming van een herindeling

Er hangen verschillende kosten samen met de totstandkoming van een herindelingsadvies. Er dient een herindelingsontwerp te worden opgesteld. Hierin moet aandacht zijn voor draagvlak, bestuurskracht, regionale samenhang, en interne samenhang en nabijheid van bestuur. Dit vergt de nodige inspanningen. Voor het doorlopen van dit proces moet een projectleider met een projectteam worden aangesteld en de nodige expertise ingekocht. Voor aanvullend onderzoek, het opstellen van de documenten en verdere afstemming is capaciteit, tijd en geld nodig. Voor het in beeld brengen van het draagvlak is een uitgebreid participatieproces nodig. Het geheel van het traject doorloopt enkele jaren.

Ter indicatie: in de fuserende gemeenten Hilversum en Wijdmeren werd ongeveer € 400.000 begroot voor de kosten van dit traject. De gemeenten Purmerend en Beemster gingen uit van ongeveer € 450.000. Het ging hierbij om fusies van twee gemeenten.

De WOL-gemeenten hebben tot op dit moment al enkele onderzoeken laten uitvoeren en hiervoor aanloopkosten gemaakt. Het opstellen van een daadwerkelijk herindelingsadvies en -ontwerp zal echter naar verwachting nog steeds het nodige vergen. De geschatte bandbreedte voor deze kosten zal liggen tussen de € 350.000 en € 550.000.

Inrichting nieuwe organisatie

De drie gemeenten werken op dit moment in twee ambtelijke organisaties. Deze beide organisaties moeten bij een bestuurlijke fusie samenkomen in één nieuw in te richten organisatie. Hiervoor moeten principiële keuzes worden gemaakt over wat behouden blijft uit de bestaande organisaties en op welke leest een nieuwe organisatie wordt ingericht. Dat maakt een inschatting van de kosten onzeker. De kosten voor de samenvoeging van de organisaties van OVER-gemeenten en de gemeentelijke organisatie van Landsmeer vallen onder de frictiekosten. Het onderzoek *Krachtig en Robuust* schat de

incidentele kosten voor de samenvoeging van de twee organisaties (bij een ambtelijke fusie) en inrichting van één nieuwe organisatie op tenminste € 1 miljoen.³⁰ In gesprekken met vertegenwoordigers uit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat rekening gehouden moet worden met fors hogere kosten.

Ter indicatie: voor de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk (tegenwoordig Dijk en Waard) is destijds een schatting gemaakt van de kosten voor de samenvoeging naar één ambtelijke organisatie. Deze kosten werden geschat op bijna € 4 miljoen. Dit betrof de kosten voor het maken van het opstellen van het bedrijfsplan, projectkosten en tijdelijk efficiencyverlies (opstartfase nieuwe organisatie).³¹

Indien gekozen wordt voor ontvlechting van beide ambtelijke organisaties en inrichting van één geheel nieuwe organisatie kunnen de kosten nog hoger zijn. In een evaluatierapport over de bestuurlijke herindeling van Maashorst wordt een inschatting van ontvlechtungskosten gemaakt ter hoogte van ongeveer € 2,7 miljoen.³² De kosten voor de ontvlechting van de ambtelijke UW-samenwerking (IJsselstein en Montfoort) bedroegen iets meer dan € 1 miljoen. In beide gevallen is er dan nog geen rekening gehouden met de inrichting van een geheel nieuwe organisatie.

De geschatte bandbreedte van incidentele kosten voor de samenvoeging van beide organisatie en de inrichting tot één nieuwe organisatie ligt naar onze verwachting tussen de € 2 miljoen en € 4 miljoen.

Harmonisatie van beleid

Er zullen ook kosten gemaakt worden voor het harmoniseren van beleidsstukken en de actualisatie van de verschillende beheerplannen. In de praktijk betekent dit veelal dat tijdens de eerste bestuursperiode van een nieuwe gemeente veel tijd, aandacht, ambtelijke capaciteit en budgetten hiernaar uitgaat. De meeste kosten hiervan kunnen worden beperkt door het aanwenden van eigen ambtelijke capaciteit voor deze opgave. Vanwege de omvangrijke beleidsoperatie en vanwege het nieuwe schaalniveau zijn hiervoor ook kosten van externe inhuur te verwachten.

2.2 Verbonden partijen van de WOL-gemeenten

*Kernbevinding: De gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer zijn veelal onderdeel van dezelfde verbonden partijen. Voor de verbonden partijen waar niet alle drie gemeenten onderdeel van zijn, dient in ieder geval een keuze gemaakt te worden tussen het Waterlands Archief (GR) en het Gemeentearchief Zaanstad. Voor wat betreft de VVI, Ombudsman metropoolregio en stichting RIJK is uittreding niet noodzakelijk, maar moeten wel keuzes worden gemaakt.*³³

Een bestuurlijke fusie heeft ook invloed op de verbonden partijen van de drie gemeenten. Er kan namelijk overlap zijn tussen de verschillende verbonden partijen. In tabel 24 staat een overzicht van de verbonden partijen van de drie gemeenten. De gemeenten zijn grotendeels onderdeel van dezelfde verbonden partijen. Een bestuurlijke fusie van de drie gemeenten leidt bij deze partijen niet tot uittreding en daaraan verbonden kosten. Het gaat wel om hernieuwde toetreding van een nieuwe gemeente, de kosten hiervan zijn beperkt.

De voorwaarden voor gemeenschappelijke regelingen bij herindeling staan in de Wet ahri in artikel 41. Het eerste lid schrijft voor dat *gemeenschappelijke regelingen waaraan uitsluitend wordt deelgenomen door gemeenten die opgaan in een nieuwe gemeente, vervallen met ingang van de herindeling*. Dit is het

³⁰ &Van de Laar. (2025). Krachtig & Robuust. p. 12

³¹ Berenschot. (2018). Ambtelijke fusie Heerhugowaard-Langedijk.

³² Berenschot. (2024.) Evaluatie gemeente Maashorst.

³³ VVI: Vuilverbrandingsinstallatie Alkmaar en Omstreken; RIJK: Regionaal inkoopbureau IJmond en Kennemerland

geval voor wat betreft de gemeenschappelijke regeling (GR) van de OVER-gemeenten. In de voorgaande paragraaf is hierop ingegaan.

Voor de overige gemeenschappelijke regelingen geldt dat deze van kracht blijven en dat in het herindelingsadvies wordt afgesproken dat de nieuwe gemeente de rol overneemt van de opgeheven gemeenten.³⁴ Binnen zes maanden dient dit ook aangepast te worden in de gemeenschappelijke regeling.³⁵ Dit geldt logischerwijs voor de gemeenschappelijke regelingen waar alle drie gemeenten nu in deelnemen. In het herindelingsontwerp dienen de WOL-gemeenten hier ook rekening mee te houden bij de gemeenschappelijke regelingen waarvan niet elke gemeente onderdeel uitmaakt.

Tabel 24 Overzicht verbonden partijen WOL-gemeenten

	Wormerland	Oostzaan	Landsmeer	Uittreding nodig?
Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland	X	X	X	Nee
Recreatieschap Twiske-Waterland	X	X	X	Nee
GGD Zaanstreek-Waterland	X	X	X	Nee
Vervoerregio Amsterdam	X	X	X	Nee
Cocensus	X	X	X	Nee
Omgevingsdienst IJmond	X	X	X	Nee
Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland	X	X	X	Nee
OVER-gemeenten	X	X		Organisatie
Ombudsman metropoolregio			X	Eventueel
Vuilverbrandingsinstallatie Alkmaar e.o. (VVI)	X			Eventueel
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	X	X		Eventueel
Gemeentearchief Zaanstad		X		Eventueel
Waterlands archief	X		X	Eventueel

Een aantal van de verbonden partijen komen dus in aanmerking uittreding of deelname door de nieuwe fusiegemeente:

- **Ombudsman metropoolregio Amsterdam:** De gemeente Landsmeer is onderdeel van deze gemeenschappelijke regeling. Indien de drie gemeenten bij fusie in het herindelingsontwerp besluiten uit te treden, zijn er geen uittredingskosten voor Landsmeer van toepassing. In de GR is namelijk opgenomen dat de kosten van uittreding van een kleinere gemeente (Landsmeer) € 0 bedragen. Wel dient de vaste bijdrage van € 1.353,04 betaald te worden in het jaar van uittreding.
- **Vuilverbrandingsinstallatie (VVI) Alkmaar e.o.:** De gemeente Wormerland heeft in tegenstelling tot de gemeenten Oostzaan en Landsmeer de afvalverwerking in een GR ondergebracht, namelijk de VVI in Alkmaar. Oostzaan en Landsmeer hebben een zakelijke overeenkomst afgesloten met een andere marktpartij. Bij een herindeling zal hierover besluitvorming nodig zijn. In het geval er besloten wordt tot uittreding uit de VVI, blijft de nieuwe gemeente gedurende vijf jaar na

³⁴ Wet ahri. (2024) Artikel 4.1 Lid 3.

³⁵ Wet ahri. (2024) Artikel 4.1 Lid 4.

uittreding gehouden aan de kosten van een aandeel in de rente- en afschrijvingslasten. Bovendien betaalt de nieuwe gemeente alle kosten die uittreding met zich meebrengt.

- **Waterlands Archief en Gemeentearchief Zaanstad:** De gemeenten Wormerland en Landsmeer hebben hun archivering belegd in de gemeenschappelijke regeling Waterlands Archief. Aan eventuele uittreding zijn kosten verbonden. De hoogte van de uittreedsom dient door een projectgroep bepaald te worden en dient betaald te worden over drie jaar. De gemeente Oostzaan heeft haar archivering belegd in het Gemeentearchief van Zaanstad. Dit is geen gemeenschappelijke regeling. Het is niet duidelijk welke kosten hieraan verbonden zijn.
- **Stichting RIJK:** De gemeenten Wormerland en Oostzaan zijn onderdeel van de Stichting RIJK. Deze stichting is verantwoordelijk voor de inkoop en aanbesteding van de deelnemende 18 gemeenten. De afspraken zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. De jaarlijkse bijdrage voor 2025 voor Wormerland is begroot op €97.562 en voor Oostzaan op €58.837. De algemeen directeur van de gemeenschappelijke regeling OVER-gemeenten is secretaris van het algemeen bestuur van de stichting. In de statuten zijn geen voorwaarden omtrent uittreding op genomen.³⁶

2.3 Tegemoetkoming vanuit Gemeentefonds voor een bestuurlijke fusie

Kernbevinding: Bij een bestuurlijke fusie is er in het Gemeentefonds een tegemoetkoming voor de fuserende gemeenten beschikbaar. Deze uitkering bedraagt voor de WOL-fusievariant ongeveer € 7,7 miljoen. Dit bedrag keert het Rijk uit over een periode van vijf jaar.

De gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer kunnen bij het voornemen tot een bestuurlijke fusie een beroep doen op een herindelingsbijdrage van het Rijk. Deze tegemoetkoming is onderdeel van de uitkering van het Gemeentefonds. De omvang van deze bijdrage is afhankelijk van het aantal gemeenten dat wordt verminderd, het totaal aantal inwoners per 1 januari voorafgaand aan de herindeling en de uitkeringsfactor. Het Rijk keert de bijdrage uit over een periode van vijf jaar. In het jaar voor een eventuele herindeling wordt 25% uitgekeerd. De fusiepartners ontvangen hiervan alle een gelijk deel. De rest van het bedrag wordt na herindeling aan de nieuwe gemeente uitgekeerd. Het eerste jaar wordt hiervan 40% uitgekeerd. De andere drie jaar steeds 20%. Hieronder volgt de berekening van deze bijdrage.

$$2.806.800 * \text{afname aantal gemeenten} + 66.61 * (\text{totaal aantal inwoners van fuserende gemeenten} - \text{aantal inwoners van grootste gemeente}) * \text{uitkeringsfactor}.$$

Tabel 25 Overzicht aantal inwoners van de drie WOL-gemeenten

Onderwerp	
Afname aantal gemeenten	2 gemeenten
Inwoners Wormerland per 1 januari 2025	16.421
Inwoners Oostzaan per 1 januari 2025	9.733
Inwoners Landsmeer per 1 januari 2025	11.745
Totaal aantal inwoners	37.899
Uitkeringsfactor ³⁷	2025: 1,472 2026: 1,493

Doordat een fusie van de drie gemeenten leidt tot een afname van twee gemeenten, bedraagt de herindelingsbijdrage in ieder geval € 5.613.600. De verdere berekening van de bijdrage laat zien dat

³⁶ Stichting Rijk. (2024). Begroting 2025 / Stichting Rijk. (2017). Statuten

³⁷ Meicirculaire 2025

daarbovenop nog een bedrag € 2.105.916 komt. De totale herindelingsbijdrage komt daarmee uit op een bedrag van **€ 7.719.516**. Belangrijk om hierbij te benoemen is dat de uitkeringsfactor per jaar kan verschillen en veelal iets stijgt. Dit is ook van invloed op de uitkering over de jaren. Tabel 26 laat zien hoe de verdeling van de herindelingsbijdrage is over de jaren heen. Hierbij gaan we uit van de uitkeringsfactor uit 2025.

Tabel 26 Verdeling van herindelingsbijdrage voor de WOL-fusievariant

	Wormerland	Oostzaan	Landsmeer
Jaar voor herindeling	€ 514.634	€ 514.634	€ 514.634
WOL-fusievariant			
Jaar 1 van herindeling		€ 2.470.245	
Jaar 2 van herindeling		€ 1.235.123	
Jaar 3 van herindeling		€ 1.235.123	
Jaar 4 van herindeling		€ 1.235.123	
Totaal		€ 7.719.516	

2.4 Inschatting incidentele lasten WOL-fusie

Kernbevinding: Een inschatting op basis van andere fusies geeft een bandbreedte weer van € 2.350.000 – € 4.550.000 aan frictiekosten voor een bestuurlijke fusie. De tegemoetkoming vanuit het Gemeentefonds lijkt daarmee voldoende toereikend om deze kosten te kunnen dekken.

Op basis van andere ambtelijke fusies, bestuurlijke herindelingen en de gesprekken, is een globale inschatting gemaakt van de verschillende incidentele lasten voor een WOL-fusie. Deze staan in tabel 27. De bandbreedte van de te verwachten kosten (exclusief harmonisatie van beleid) ligt tussen de € 2.350.000 en € 4.550.000. De herindelingsbijdrage vanuit het Gemeentefonds is daarmee toereikend om deze kosten te dekken. De oorzaak hiervan ligt onder meer in het feit dat de ratio achter de berekening van deze maatstaf uitgaat van drie gemeentelijke organisaties en een complexere GR-ontvlechtingsopgave. Hiermee is er dus een incidenteel voordeel voor de start.

Tabel 27 Globale inschatting frictiekosten bij bestuurlijke WOL-fusie

Kostenpost	Onderwerpen	Bandbreedte kosten
Herindelingsadvies	Inzet projectleider, participatie, opstellen herindelingsontwerp	€ 350.000 - € 550.000
Nieuwe organisatie	Samenvoeging GR-OVER en organisatie Landsmeer, opstellen nieuw bedrijfsplan, projectkosten, efficiencyverlies, inrichting ICT	€ 2.000.000 - € 4.000.000
Uittreding verbonden partijen	Afhankelijk van politieke keuze zal alleen uittreding uit VVI Alkmaar leiden tot significante kosten. Kosten voor uittreding zijn niet bekend	PM
Harmonisatie van beleid	Beleidsstukken, belastingverordeningen en beheerplannen	PM
Onvoorzien	Rekening moet worden gehouden met onvoorziene kosten.	10%
Totaal	<i>Exclusief PM-posten en onvoorzien</i>	€ 2.350.000 - € 4.550.000
Tegemoetkoming Gemeentefonds	Op basis van de tijdelijke maatstaf herindeling	€ 7.719.516

3. Financieel perspectief van WOL

Het laatste hoofdstuk gaat in op het financieel perspectief van een bestuurlijke fusie van de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer. Allereerst kijken we naar de structurele effecten op de baten en lasten van de nieuwe gemeente. Verder brengen we de geschatte algemene uitkering vanuit het Gemeentefonds voor de nieuwe gemeente in beeld. Daarnaast maken we de gevolgen van de woonlasten voor inwoners inzichtelijk. Tot slot kijken we naar het financiële perspectief aan de hand van de financiële kengetallen. Daarmee geeft dit hoofdstuk antwoord op de volgende deelvragen:

10. Welke lastenverminderingen zijn er op een hoofdlijn te voorzien bij een fusie?
11. Wat is het financiële perspectief voor de nieuwe gemeente in 2029 aan de hand van de financiële kengetallen?
12. Wat is de geschatte algemene uitkering van het Gemeentefonds voor de nieuwe gemeente?
13. Wat zijn de gevolgen van bestuurlijke fusie voor de woonlasten van inwoners van de drie gemeenten?

3.1 Structurele financiële consequenties van WOL-fusie

Kernbevinding: Een bestuurlijke WOL-fusie zal ook leiden tot een structurele lastenverhoging. Het loongebouw van de nieuwe gemeente is gekoppeld aan de inschaling van de burgemeester en zal stijgen. Ook het harmoniseren van de voorschriften rondom het afschrijvingsbeleid zullen invloed hebben op de lasten van de gemeente. Tegelijkertijd zal een lastenvermindering optreden voor de bestuurskosten, huisvesting en een aantal abonnementen. Vanuit onderzoek naar meer dan veertig herindelingen, komt naar voren dat bestuurlijke fusies onder de streep niet tot minder kosten leiden.

Lastenverhoging bij een fusie

Naast de incidentele kosten voor inrichting van één ambtelijke organisatie zijn er ook structureel hogere lasten te voorzien.

Structureel hogere loonkosten door stijging van het loongebouw

Het onderzoek *Krachtig en Robuust* noemt de benodigde stijging van het loongebouw. Het loongebouw is namelijk gekoppeld aan de inschaling van de burgemeester. Bovendien zal een gemeente van een grotere omvang ook nieuwe, duurdere functies voor coördinatie, strategie en bedrijfsvoering vergen. Alleen dan kan een kwalitatief hoogwaardige organisatie worden bereikt.

Gelet op de arbeidsmarktpositie van de nieuwe gemeente is ook een goede, hoogwaardige inschaling van de nieuwe organisatie nodig. De ligging van de gemeente kent een zeer concurrerende arbeidsmarkt waarop de gemeente als nieuwe organisatie nog een positie moet verwerven. Niet alle huidige medewerkers zullen per definitie (kunnen) meegaan of meekomen in de nieuwe organisatie. Met de krapte op de arbeidsmarkt zal het een uitdaging zijn om zowel voldoende capaciteit als voldoende kwaliteit binnen te halen voor de nieuwe organisatie. Een concurrerend loongebouw is dus noodzakelijk om de organisatie te bemensen.

Als we kijken naar het loongebouw van twee vergelijkbare gemeenten, qua inwoneraantal en meerkernigheid³⁸, dan is onze inschatting dat rekening gehouden moet worden met een structurele extra uitgave voor een passend loongebouw van ongeveer €2 tot €3 miljoen euro per jaar.

³⁸ Edam-Volendam en Bodegraven-Reeuwijk

Investing voor inrichting ICT en Dienstverlening

Een belangrijke investering voor een nieuwe gemeentelijke organisatie betreft de 'achterkant' in ICT en digitale dienstverlening van de gemeente. Op basis van de gesprekken en uit eerdere ervaringen komt naar voren dat hiervoor nieuwe investeringen nodig zullen zijn. Er kan hier nu geen bandbreedte voor worden opgenomen, omdat hierin verschillende keuzes te maken zijn en niet gekeken is naar de huidige ICT-huishouding van de drie gemeenten.

Huisvesting

Vroeger of later zal een nieuwe gemeente de huisvesting van de ambtelijke organisatie moeten herzien. De ervaring leert dat het werken vanuit meerdere panden op de langere termijn meestal niet kostenefficiënt en werkeffectief is. Mogelijk zal hiervoor dus ook een aanvullende investering moeten worden gedaan. Hierbij kan gedacht worden aan de uitbreiding van bijvoorbeeld een van de huidige gemeentehuizen, zodat deze passend is voor de ambtelijke organisatie. Er kan nu geen bandbreedte hiervoor worden opgenomen, omdat dit sterk afhankelijk is van het nu beschikbare vastgoed van de gemeente en de staat hiervan. Dit is niet onderzocht in deze scan.

Harmonisatie van het afschrijvingsbeleid

Het harmoniseren van de financiële verordeningen en voorschriften over het afschrijvingsbeleid heeft ook een directe structurele invloed op de financiën. In de gemeente Oostzaan is de rekenrente voor kapitaallasten bijvoorbeeld 1,5% en in Wormerland bedraagt dit 2,3%. Op een investering van € 10 miljoen is het verschil in alleen rente € 70.000 structureel (1,5%: € 150.000 | 2,3%: € 230.000). Voor de onderzoekers is het niet duidelijk geworden welke rekenrente de gemeente Landsmeer op dit moment hanteert. Afhankelijk van de te kiezen rekenrente is er een financieel voor- of nadeel voor de nieuwe gemeente te voorzien.

Daarnaast zitten er ook verschillen in de afschrijvingstermijnen die de gemeenten hanteren voor bijvoorbeeld riolering, huisvesting en wegen. In de onderstaande tabel zijn drie voorbeelden hiervan opgenomen. De keuzes die worden gemaakt in de harmonisatie hiervan bepalen ook de financiële consequenties en de risico's die een nieuwe gemeente hierin neemt.

	Wormerland ³⁹	Oostzaan ⁴⁰	Landsmeer ⁴¹
Riolering	40 jaar (niet onderheid) 60 jaar (wel onderheid)	30 jaar	Niet afschrijven bij vervanging
Huisvesting (scholen, gemeentehuis)	60 jaar	60 jaar	40 jaar
Wegen	Maximaal 30 jaar	Verwachte levensduur	25 jaar

Lastenvermindering bij een fusie

Een bestuurlijke fusie leidt ook tot vermindering van een aantal lasten. Oostzaan liet in 2024 een onderzoek uitvoeren naar haar bestuurlijke toekomst. Dit onderzoek benoemt de vermindering van loonkosten, omdat een aantal dubbele functies wegvallen.⁴² Dit zijn bijvoorbeeld de gemeentesecretarissen, griffiers en concerncontrollers. Hier staat wel tegenover dat bij een grotere organisatie wel uitbreiding nodig kan zijn van de omvang van de ondersteuning van deze functies.

³⁹ Gemeente Wormerland. (2025). Jaarstukken 2024

⁴⁰ Gemeente Oostzaan. (2025). Jaarstukken 2024

⁴¹ Gemeente Landsmeer. (2019). Nota activabeleid 2019

⁴² TwynstraGudde. (2024). *Aanvullend onderzoek naar de bestuurlijke toekomst van gemeente Oostzaan*.

Daarnaast neemt ook het aantal raadsleden, wethouders en burgemeesters af. Ook het rapport *Krachtig en Robuust* noemt het afnemen van het aantal bestuurders als kostenbesparing. Tabel 28 laat zien wat de invloed is van een bestuurlijke fusie op het aantal bestuurders.⁴³

Tabel 28 Invloed bestuurlijke fusie op aantal politieke ambtsdragers

	Inwoners	Raadsleden	Burgemeesters	Wethouders fte
Wormerland	16.421	17	1	3,3
Oostzaan	9.733	13	1	2,5
Landsmeer	11.745	15	1	2,0
Totaal		45	3	7,8
WOL	37.899	25	1	5,5

In tabel 30 staat de omvang van de berekening op basis van de vergoedingen zoals vastgelegd in *Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers*. Hierin is gekeken naar de vergoedingen van raadsleden, burgemeesters en wethouders in gemeenten van een bepaalde inwonergrootte. Hieruit volgt een besparing van iets meer dan € 700.000 op vergoedingen voor het bestuur. Hierbij is geen rekening gehouden met bijzondere toelages, reiskostenvergoeding en de vergoeding voor commissieleden. Daarnaast zal er ook een besparing zijn op ICT-systemen voor de raadsleden.

Tabel 29 Effect van bestuurlijke fusie op vergoedingen van politieke ambtsdragers

	Raadsleden	Burgemeester	Wethouders	Totaal
Vergoedingen van drie gemeenten	€ 792.400	€ 348.600	€ 699.600	€ 1.724.800
Vergoedingen WOL-fusievariant	€ 440.200	€ 132.500	€ 553.400	€ 927.300
Besparing	€ 352.200	€ 216.100	€ 146.200	€ 714.500

Naast de besparingen op het bestuur en dubbele functies van de gemeente, zijn er ook lastenverminderingen te verwachten vanuit de organisatie. Het aantal zakelijke abonnementen zal afnemen en hierin zijn ook schaalvoordelen te verwachten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het hebben van één zaakstelsel, één raadsinformatiesysteem en andere ICT-systemen. Naar verwachting betreft dit een beperkte besparing.

Onderzoek toont aan dat fusies niet leiden tot minder kosten

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat een bestuurlijke fusie van twee of drie gemeenten niet leidt tot daadwerkelijk minder kosten dan voorheen. Dit komt onder meer naar voren in een onderzoek waar is gekeken naar veertig herindelingen in Nederland in de periode 2005 – 2016. Hier is gekeken naar de schaalvoordelen en kostenefficiëntie op drie gebieden: wegenonderhoud, onderwijshuisvesting en volksgezondheid. De conclusie van het onderzoek is dat bestuurlijke herindeling niet leidt tot lagere kosten op deze domeinen.⁴⁴ Een ander onderzoek toont aan dat de totale uitgaven van een heringedeelde gemeente gemiddeld gelijk blijven. De besparing zit voornamelijk op de kosten van het bestuur.⁴⁵ Dit blijkt echter niet significant op te wegen tegen de kostenstijgingen. Ook in de gesprekken is het beeld bevestigd dat de verwachting is dat een bestuurlijke fusie niet zal leiden tot daadwerkelijke kostenvermindering.

⁴³ Gemeente Landsmeer. (2025). Financieel effect fusievarianten (intern document).

⁴⁴ Niaounakis, T. K. (2021). Economies of scale: a multi-level perspective: Applications in Dutch local public services. [Dissertation (TU Delft), Delft University of Technology].

⁴⁵ Allers, M. A., & Geertsema, J. B. (2016). The effects of local government amalgamation on public spending, taxation, and service levels: Evidence from 15 years of municipal consolidation. *Journal of Regional Science*, 56(4), 659-682.

3.2 Algemene uitkering voor WOL-fusievariant

Kernbevinding: De algemene uitkering voor de WOL-fusievariant zal € 69.260.279 bedragen. Dit is ongeveer € 2,6 miljoen minder dan de afzonderlijke gemeenten bij elkaar ontvangen. De daling komt voornamelijk voort uit de daling voor het vaste bedrag per gemeente. Nu ontvangen de gemeenten ongeveer € 1,4 miljoen als vast bedrag. De WOL-fusievariant zal dit bedrag maar éénmaal ontvangen. Verder daalt de bodemfactor van de gemeente. Dit heeft ook invloed op de uitkering. Positieve verschillen zitten op de centrumfunctie van de gemeente. Het klantenpotentieel van de WOL-fusievariant ligt hoger dan de som van de afzonderlijke gemeenten.

Bepaling van algemene uitkering

Het Gemeentefonds is onderverdeeld in een aantal clusters en ieder cluster bevat een aantal verdeelmaatstaven. In totaal zijn er 54 verschillende maatstaven. De berekening van de omvang van de algemene uitkering gebeurt aan de hand van deze verschillende maatstaven, het bedrag per eenheid en in de meeste gevallen ook de uitkeringsfactor. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het aantal bedrijven, het aantal inwoners en het oppervlak van de gemeente. Aan elke maatstaf is een bedrag per eenheid gekoppeld. Tabel 30 laat de hoogte van de uitkering van het Gemeentefonds zien van de drie gemeenten. De totale omvang van de algemene uitkering van de drie gemeenten bedraagt **€ 71.385.865**. Inclusief de integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen is het bedrag **€ 72.955.653**.

Tabel 30 Omvang uitkering Gemeentefonds van de drie WOL-gemeenten

	Algemene uitkering	Integratie-uitkering	Decentralisatie-uitkering	Totaal Gemeentefonds
Wormerland	€ 32.994.242	€ 114.693	€ 505.878	€ 33.614.813
Oostzaan	€ 17.241.708	€ 39.376	€ 333.147	€ 17.614.231
Landsmeer	€ 21.149.915	€ 181.734	€ 394.960	€ 21.726.609
Totaal	€ 71.385.865	€ 335.803	€ 1.233.985	

Om te bepalen wat de algemene uitkering van het Gemeentefonds is in het geval van een bestuurlijke fusie, kunnen niet alle bedragen van de algemene uitkering zomaar bij elkaar opgeteld worden. Een aantal maatstaven is namelijk ook afhankelijk van andere criteria. Dit heeft betrekking op de volgende maatstaven:

- **Vast bedrag per gemeente:** Alle gemeenten in Nederland ontvangen een vast bedrag vanuit het Gemeentefonds. In 2025 bedraagt dit **€ 1.441.427** per gemeente. De drie WOL-gemeenten ontvangen dit bedrag nu alle drie. Bij een bestuurlijke fusie ontvangt de nieuwe gemeente dit bedrag nog maar één keer.
- **Maatstaven met drempel:** Voor een aantal maatstaven geldt een bepaalde drempel om in aanmerking te komen voor een uitkering voor deze maatstaf. Dit zijn de volgende maatstaven: inwoners ouder dan 75, huishoudens met laag inkomen, inwoners met een laag opleidingsniveau, onderwijsachterstand. De drie WOL-gemeenten voldoen alle drie aan de drempelwaarde. Om die reden is het aannemelijk dat dit in de nieuwe gemeente ook zo is. Deze bedragen kunnen bij elkaar opgeteld worden.
- **Maatstaven niet van toepassing:** Er is ook een aantal maatstaven die niet van toepassing zijn op de drie WOL-gemeenten. Op dit moment bedraagt de uitkering op deze maatstaf in alle gemeenten 0. Dit zijn de maatstaven met betrekking tot: Waddengemeenten, voortgezet onderwijs, historische kernen, buitenwater en de vaste bedragen voor Rotterdam, Amsterdam en Den Haag.

- **Kernen en adressen:** Voor het Gemeentefonds wordt een kern gedefinieerd als een aaneengesloten gebied van twee of meer met zijden aan elkaar grenzende rastervierkanten van 500 bij 500 meter, behorend bij een gemeente waarvan ieder vierkant tenminste 25 hoofdadressen bevat, dan wel een geïsoleerd rastervierkant van 500 bij 500 meter dat tenminste 25 hoofdadressen bevat.⁴⁶ Woonkernen met meer dan 500 hoofdadressen rekent het Rijk tot een grote woonkern. Op basis van de kernen kan ook berekend worden wat de omgevingsadressendichtheid is: het gemiddelde aantal hoofdadressen per vierkante kilometer dat een hoofdadres binnen zijn omgeving heeft.⁴⁷
- **Centrumfunctie:** Het aantal (landelijke, regionale en lokale) potentiële klanten van een woonkern.
- **Bodemfactor:** Het gewogen gemiddelde aandeel van het binnenwater en de verschillende grondsoorten onder land in het totale oppervlak van land en binnenwater.⁴⁸ Dit berekent het CBS voor de woonkernen, het buitengebied en voor het geheel.

Het CBS heeft voor de maatstaven met betrekking tot kernen en adressen, centrumfunctie en bodemfactor een berekening gemaakt in het geval van de nieuwe gemeente. In tabel 31 is te zien wat de uitkomst hiervan is. Deze cijfers zijn gebruikt in de nieuwe berekening van de algemene uitkering van het Gemeentefonds.

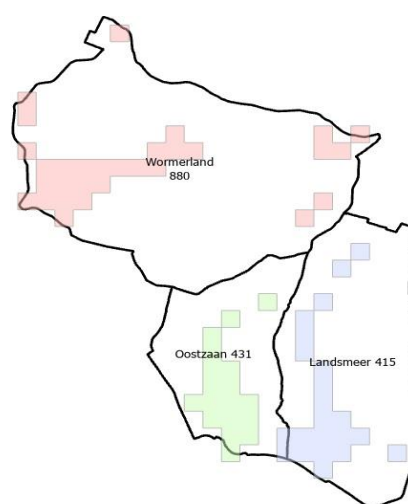
Tabel 31: Berekende maatstaven voor WOL-variant voor Gemeentefonds berekend door CBS

Maatstaf	Wormerland	Oostzaan	Landsmeer	WOL
Kernen	8	3	6	17
Grote woonkernen	2	1	1	4
Omgevingsadressendichtheid	1.509	1.065	1.058	1.260
Landelijke centrumfunctie	1.430	340	460	3.760
Lokale centrumfunctie	11.140	5.480	6.900	26.710
Regionale centrumfunctie	1.380	280	380	3.470
Bodemfactor buitengebied	1,24	1,34	1,25	1,27
Bodemfactor woonkern	1,15	1,19	1,22	1,18
Bodemfactor gemeente	1,17	1,24	1,22	1,20

Het aantal kernen en grote woonkernen verandert niet. Figuur 1 laat zien dat door het samenvoegen van de gemeenten er geen kernen in elkaar opgaan. De huidige kernen liggen daarvoor te ver van elkaar af. De omgevingsadressendichtheid ligt lager dan in de gemeente Wormerland, maar hoger dan in Oostzaan en Landsmeer. De uitkering zal op deze maatstaf daarom lager zijn. In de nieuwe gemeente neemt de centrumfunctie meer toe dan de som van het geheel, wat een positieve invloed heeft op de uitkering van het Gemeentefonds. De bodemfactor heeft ook invloed op de uitkering van het Gemeentefonds.

Tabel 32 geeft weer wat het verschil is van algemene uitkering op de berekende maatstaven tussen de afzonderlijke gemeenten en de fusievariant. De algemene

Figuur 1 Woonkernen van WOL-fusievariant

⁴⁶ Ministerie van Binnenlandse Zaken. (2025). Toelichting op de berekening van de uitkering van het Gemeentefonds.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

uitkering zal ruim € 2,6 miljoen minder bedragen dan de afzonderlijke gemeenten nu ontvangen. Het rapport *Krachtig en Robuust* schatte dit bedrag nagenoeg gelijk in op ongeveer € 2,7 miljoen. Het grootste verschil zit op het tweemaal wegvallen van het vaste bedrag per gemeente en de uitkering op de oeverlengte. De bedragen voor de centrumfunctie nemen toe, doordat het klantenpotentieel toeneemt. De overige verschillen zijn grotendeels verwaarloosbaar. Als gevolg van een fusie zal de algemene uitkering minder bedragen. Het bedrag van de algemene uitkering voor de WOL-fusievariant bedraagt € 69.260.279. De exacte opbouw van de uitkering staat in bijlage 3.

Tabel 32 Impact van berekende maatstaven op algemene uitkering Gemeentefonds bij fusie

Maatstaf	WOL (geen fusie)	WOL (fusie)	Vershil
Kernen	€ 2.877.776	€ 2.877.776	€ 0
Grote woonkernen	€ 442.581	€ 442.581	€ 0
Omgevingsadressendichtheid	€ 2.631.203	€ 2.627.902	- € 3.300
Landelijke centrumfunctie	€ 149.061	€ 251.332	+ € 102.271
Lokale centrumfunctie	€ 375.989	€ 426.984	+ € 50.995
Regionale centrumfunctie	€ 474.688	€ 807.435	+ € 332.747
Oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	€ 191.798	€ 193.786	+ € 1.988
Oppervlak land * bodemfactor gemeente	€ 327.884	€ 328.790	+ € 906
Oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	€ 3.478.071	€ 3.474.592	- € 3.479
Woonruimten * bodemfactor woonkern	€ 1.640.751	€ 1.643.036	+ € 2.285
Oeverlengte * bodemfactor gemeente	€ 787.249	€ 784.829	- € 2.420
Oeverlengte incl. veen/kleigebied * bodemfactor	€ 3.337.990	€ 3.110.043	- € 227.947
Vast bedrag per gemeente	€ 4.324.280	€ 1.441.427	- € 2.882.853
Totaal	€ 21.039.321	€ 18.410.513	- € 2.628.808

3.3 Financieel perspectief

Kernbevinding: Een bestuurlijke fusie van de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer zal op zijn vroegst plaatsvinden per 1 januari 2028. Het structureel begrotingssaldo van de WOL-fusievariant is voor zowel 2028 (-€2,8 miljoen) als 2029 (-€2,1 miljoen) negatief. Het weerstandstandsratio is 2,48 en daarmee toereikend om de door de gemeente afzonderlijk in kaart gebrachte risico's op te vangen. Wel dient het risicomanagement gerealiseerd te worden. Hoewel de netto schuldquote en de solvabiliteit in 2028 niet in categorie (meest risicovol) vallen, is de verwachting dat dit in de nabije toekomst zal verslechteren. Dit hangt samen met de negatieve begrotingssaldi en de externe financiering voor de verwachte investeringen.

Indien de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer in 2025 besluiten om over te gaan tot een bestuurlijke fusie, zal de herindeling op zijn vroegst plaatsvinden op 1 januari 2028. Het is voor de gemeenteraden daarom van belang inzicht te hebben in het financieel perspectief van de gemeente. Hieronder zetten wij het financieel perspectief van de WOL-fusievariant uiteen. Dit betreft een inschatting, omdat hierbij uitgegaan wordt van de geprognosticeerde balansen van de drie verschillende gemeenten. De begroting van de nieuwe gemeente zal ongeveer € 117 miljoen bedragen. Dit is de som van de huidige begrotingen gecorrigeerd voor de besparing op bestuurskosten. Deze

omvang van de begroting is niet afwijkend van andere meerkernige gemeenten met een vergelijkbaar aantal inwoners.⁴⁹

Structureel begrotingssaldo van de WOL-variant

In hoofdstuk 1 zijn de structurele begrotingssaldi van de drie gemeenten gepresenteerd. Voor het jaar 2028 laat geen van de drie afzonderlijke gemeenten een sluitende begroting zien. Voor 2029 geldt dat de gemeenten Wormerland en Landsmeer een sluitende begroting laten zien. In tabel 33 staan de verwachte begrotingssaldi voor 2028 en 2029 van de WOL-fusievariant. Hierin is de impact van de uitkering op het Gemeentefonds verwerkt en een besparing op het bestuur van € 715.000 meegenomen. Voor de uitkering van het Gemeentefonds is gerekend met de uitkeringsfactor van 2028 en 2029.⁵⁰ Hieruit volgt dat de begroting bij ongewijzigd beleid niet sluitend is. In 2028 laat deze een negatief saldo van bijna € 2,7 miljoen zien en in 2029 van ongeveer € 1,9 miljoen. De nieuwe gemeente zal deze negatieve saldo's kunnen dekken uit haar algemene reserve, maar zal dan ook in kaart moeten brengen hoe en op welke manier het saldo structureel sluitend gemaakt kan worden.

Tabel 33 Verwacht begrotingssaldo WOL-fusievariant met verwerking algemene uitkering

	2028	2029	Saldo 2028 - 2029
Structureel begrotingssaldo	- € 2.692.429	- € 1.902.551	- € 4.594.980

In het in tabel 33 gepresenteerde begrotingssaldo is nu nog geen rekening gehouden met de volgende kosten: stijging van loonkosten, impact van structurele kosten voor en investering in nieuwe huisvesting, investeringen in ICT- en dienstverlening en de impact van harmonisatie van financieel beleid. Het financiële perspectief voor het begrotingssaldo zal met dergelijke (noodzakelijke) structurele uitgaven verder verslechteren. Voor de extra kosten voor huisvesting en de impact van de harmonisatie van financieel beleid is nu geen inschatting te maken door de onderzoekers.

Tabel 34 Begrotingssaldo met nog aanvullende structurele uitgaven

	Structurele uitgaven
Extra uitgaven loonkosten	- € 2 tot 3 miljoen
Extra kosten huisvesting	PM
Extra investeringen ICT en dienstverlening	PM
Impact harmonisatie financieel beleid	PM

Hiermee zal het structurele begrotingstekort bij de start van de nieuwe gemeente naar verwachting ongeveer € 7 miljoen tot € 10 miljoen euro bedragen. Dit betreft een tekort van minimaal 6% van het begrotingstotaal van de nieuwe gemeente.

Weerstandsvermogen van de WOL-fusievariant

Vanuit de som van de algemene reserves van de drie gemeenten en de geschatte risico's volgt een weerstandratio van 2,48. Dit is ruim voldoende om de risico's op te vangen, want een weerstandratio van boven de 2,0 wordt als uitstekend aangemerkt. Bij een bestuurlijke fusie dienen de risico's wel opnieuw in kaart gebracht worden. Een grotere gemeente zal ook andere en grotere risico's met zich mee zal brengen. Ook voor de wijze van risicomanagement geldt dat dit geharmoniseerd dient te worden. In hoofdstuk 1 is ingegaan op de verschillen in het risicomanagement tussen de gemeenten.

⁴⁹ Op basis van de begroting 2025 van de gemeenten Rijssen-Holten (124 miljoen), Edam-Volendam (€ 115 miljoen) en Bodegraven-Reeuwijk (€119 miljoen).

⁵⁰ Uitkeringsfactor in 2028 voorlopig vastgesteld 1,583. De impact op de algemene uitkering is daarmee -€2.827.040. De uitkeringsfactor voor 2029 is voorlopig vastgesteld op 1,630. De impact op de algemene uitkering is daarmee -€2.910.976.

Een bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer heeft ook een financiële impact op de algemene reserve. In hoofdstuk 2 is te zien dat de tegemoetkoming voor de herindeling voldoende is. Er lijkt ongeveer € 1,5 miljoen niet ingezet te hoeven worden. De nieuwe gemeenteraad zou kunnen besluiten om dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve. Het weerstandsratio wordt daarmee versterkt.

Tabel 35 Weerstandsratio WOL-fusievariant

	Algemene reserve	Geschatte risico's	Ratio
WOL-fusievariant (2025)	€ 15.242.346	€ 6.131.614	2,48

Financiële kengetallen WOL-fusie

Op basis van de meest actuele cijfers, een correctie voor de algemene uitkering en de besparing op het bestuur, zijn de financiële kengetallen voor de WOL-fusievariant berekend. Tabel 36 laat de cijfers voor 2028 zien. Voor 2029 is dit nog niet inzichtelijk gemaakt, omdat er nog geen geprognosticeerde balans beschikbaar is voor dat jaar. De belastingcapaciteit is nog niet berekend, omdat de nieuwe gemeenteraad een nieuw OZB-percentage moet vaststellen. Daarbovenop is de gemiddelde WOZ-waarde voor 2028 niet inzichtelijk. Daarnaast dient ook een keuze gemaakt te worden over de afval- en rioolheffing. De volgende paragraaf bevat een berekening van de woonlasten voor de WOL-fusievariant.

Tabel 36 Financiële kengetallen WOL-fusievariant

Kengetal	Omvang	Categorie
Netto schuldquote (correctie voor verstrekte leningen)	73,72% (77,59%)	A
Solvabiliteit	21,84%	B
Structurele exploitatieruimte	-6%	C
Grondexploitatie	0,12%	A
Belastingcapaciteit (t.o.v. landelijk gemiddelde)	n.n.b.	n.n.b.

De netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen, zijn lager dan 90% en vallen daarmee binnen de categorie minst-risicovol. Desalniettemin is de verwachting dat de netto schuldquote vanaf 2028 wel op zal gaan lopen in verband met de investeringsplanning. De gemeenten Oostzaan en Wormerland hebben samen vanaf 2029 voor bijna € 40 miljoen aan investeringen gepland. Voor dit bedrag zal de nieuwe gemeente ook afhankelijk zijn van externe financiering. De schuld zal dan toenemen. Doordat er geen stijging in de totale baten te verwachten is, zal dan ook de schuldquote toenemen.

De solvabiliteit valt met 21,84% net boven de 20% (meest risicovol). Voor de solvabiliteit geldt dat dit afneemt, wanneer de toename van de schulden hoger is dan dat van het eigen vermogen. De nieuwe WOL-gemeente zal naar verwachting snel binnen de categorie meest risicovol vallen met het kengetal solvabiliteit. Ook dit hangt samen met de investeringsplanning en negatieve begrotingsaldi.

Het kengetal voor de structurele exploitatieruimte van de WOL-gemeente is negatief. De structurele lasten kunnen niet gedekt worden door de structurele baten. De nieuwe gemeente dient daarom de structurele baten danig te verhogen, bijvoorbeeld door verhoging OZB of andere belastingen. Ook kan de gemeente ervoor kiezen om bezuinigen door te voeren. Dit is een politieke keuze. Zolang de nieuwe gemeente geen actief grondbeleid zal gaan voeren, zal het kengetal van de grondexploitatie schommelen tussen de 0 en 1%. Dit leidt niet tot financiële risico's.

Al met al laten de kengetallen met uitzondering van de netto schuldquote en grondexploitatie een weinig positief beeld zien. De verwachting is dat deze cijfers eerder zullen verslechteren dan verbeteren. Op basis van de kengetallen is het financieel perspectief voor de WOL-gemeente negatief.

3.4 Ontwikkeling woonlasten bij een WOL-fusie

Bij een bestuurlijke fusie van twee of meer gemeenten blijft het gros van de gemeentelijke voorschriften nog twee jaar geldig, tenzij de nieuwe gemeenteraad anders besluit. Daarna dienen de kaders geharmoniseerd te zijn. Deze twee jaar gelden echter niet voor de bestemmingsplannen en de OZB-verordening.⁵¹ De nieuwe gemeenteraad dient binnen drie maanden nieuwe OZB-tarieven vast te stellen. Anders ontstaat een situatie waarin in de verschillende kernen binnen de nieuwe gemeente andere tarieven worden gehanteerd. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing geldt de termijn van twee jaar wel.

Wet algemene regels herindeling (artikel 28)

De op de dag, voorafgaande aan de datum van herindeling, voor een overgaand gebied geldende gemeentelijke voorschriften behouden gedurende twee jaren na die datum voor dat gebied hun rechtskracht, voor zover het bevoegde orgaan van de gemeente waaraan dat gebied is toegevoegd, deze voorschriften niet eerder vervallen verklaart.

In de onderstaande paragraaf is een berekening gemaakt op basis van het gewogen gemiddelde van meerpersoonshuishoudens voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de paragraaf is ook een berekening gemaakt voor de invloed van een bestuurlijke herindeling op de OZB. Een kanttekening bij deze berekening is dat de hoogte van de OZB een politieke keuze is. Daarmee zijn deze percentages een schatting bij gelijkblijvende inkomsten. Er is (nog) geen exacte uitspraak te doen over de precieze stijging, daling of het constant blijven (voor sommige inwoners) van het OZB-tarief.

OZB-tarief voor meerpersoonshuishouden

Voor de berekening van het OZB-tarief bij gelijkblijvende lasten, is gekeken naar de inkomsten van de drie gemeenten op basis van de WOZ-waarde uit de meicirculaire 2025. Dit betreft de inkomsten van de OZB voor *eigenaren woning*. De som van de WOZ-waardes (eigenaren woning) van de woningen in de drie gemeenten bedraagt bijna € 8 miljard. In tabel 37 staan deze geschatte inkomsten voor 2025 weergegeven.

Vanuit de cijfers uit de tabel volgt dat bij de keuze voor gelijkblijvende inkomsten in 2025, het OZB-percentage 0,1017 bedraagt. Dit is voor de huidige inwoners van Wormerland een verlaging van 0,0075 procentpunt, voor de inwoners van Landsmeer blijft het percentage nagenoeg gelijk, en voor de inwoners van Oostzaan betekent dit een toename van 0,0109 procentpunt.

Tabel 37 OZB-percentage voor WOL-fusievariant bij gelijkblijvende OZB-inkomsten

	Omvang	OZB-percentage
Wormerland	€ 3.341.520	0,1092%
Oostzaan	€ 1.857.314	0,0908%
Landsmeer	€ 2.906.776	0,1016%
Totale OZB-opbrengst	€ 8.105.610	
Totale WOZ-waarde WOL	€ 7.966.500.000	0,1017%

⁵¹ Wet ahri. (2024) Artikel 28 en artikel 30 / Ministerie van BZK. (2020). Handboek gemeentelijke herindeling. p. 45.

Alternatieve scenario's voor OZB-tarief

De nieuwe gemeenteraad kan ook kiezen voor het hanteren van laagste of hoogste OZB-tarief. Het laagste tarief is nu van de gemeente Oostzaan (0,908%) In dat geval zal de totale opbrengst van de OZB (0,0908% van de totale WOZ-waarde) ongeveer € 7,35 miljoen bedragen. Dit betekent een afname van bijna € 900.000 aan inkomsten. Hier zullen dus bezuinigingen of andere inkomsten tegenover moeten staan. Wanneer de nieuwe gemeenteraad ervoor kiest om het hoogste OZB-percentage (Wormerland) te hanteren zal de totale opbrengst (0,1092% van de totale WOZ-waarde) ongeveer €8,7 miljoen euro bedragen. Dat betekent een toename van ongeveer €600.000 in totale OZB-inkomsten. Ter indicatie geven we ook aan welke OZB-verhoging er nodig is om het structurele begrotingstekort van de WOL-fusievariant in 2028 sluitend te maken. Dit is exclusief nieuwe investeringen in loongebouw, ICT of huisvesting. Bij zo'n politieke keuze komt de totale OZB-opbrengst dan gelijk aan bijna €10,9 miljoen. Het OZB-percentage dat hierbij hoort is 0,1364%. Dat betreft een stijging van 34% van het OZB-tarief ten opzichte van het huidige tarief bij gelijkblijvende woningwaarde.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens

Het uitgangspunt voor de afvalstoffen- en rioolheffing is dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. De drie gemeenten hebben een verschillende partij die verantwoordelijk is voor de inzameling en verwerking van afval. Op het moment dat de gemeenteraden besluiten om te fuseren, dient dit ook geharmoniseerd te worden. Om een inschatting te maken van de ontwikkeling van deze heffingen, is gekeken naar het aantal meerpersoonshuishoudens in de gemeente en de huidige tarieven. Een overzicht hiervan staat in tabel 37.

Tabel 38 Afvalstoffenheffing en rioolheffing WOL-fusievariant (prijsspeil 2025)

	Meerpersoons-huishoudens ⁵²	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Opbrengst
Wormerland	4.925	€ 365,95	€ 288,15	€ 3.221.443
Oostzaan	2.904	€ 431,20	€ 356,30	€ 2.286.900
Landsmeer	3.495	€ 512,02	€ 265,07	€ 2.715.930
WOL-fusie	11324	€ 427,77	€ 298,50	€ 8.224.272

Vanuit de cijfers in de tabel volgt dat de afvalstoffenheffing, om kostendekkend te zijn, € 427,77 zal bedragen. Voor de rioolheffing bedraagt dit € 298,50. Hierbij is uitgegaan van de cijfers voor 2025. Voor een inwoner van Wormerland betekent dit in totaal een nadeel van ongeveer € 72. Inwoners van Oostzaan en Landsmeer zullen juist minder gaan betalen. Dit voordeel is ongeveer € 61 en € 51 euro.

In tabel 38 is de impact van de ontwikkeling van de woonlasten bij een WOL-fusievariant in kaart gebracht. Evenals in hoofdstuk 1 is hier uitgegaan van een meerpersoonshuishouden met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 500.000. De woonlasten voor de inwoners van Oostzaan en Landsmeer zullen afnemen. De inwoners van de gemeente Wormerland zullen ongeveer € 35 meer gaan betalen aan woonlasten.

Tabel 39 Woonlasten meerpersoonshuishouden WOL-fusievariant met koopwoning met WOZ-waarde van € 500.000

Gemeente	Gemeente	Effect op woonlasten
WOL-fusievariant € 1.235,00	Wormerland	€ -34,90
	Oostzaan	€ 6,50
	Landsmeer	€ 50,09

⁵² CBS. (2025). [Overzicht van huishoudens; samenstelling, grootte, regio per 1 januari 2024](#), geraadpleegd juli 2025.

Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording

Geraadpleegde bronnen

Voor de geraadpleegde schriftelijke documentatie wordt verwezen naar de voetnoten in de rapportage

Gevoerde gesprekken

Datum gesprek	Functionaris	Organisatie
31 juli 2025	Algemeen directeur Afdelingshoofd bedrijfsvoering	OVER-gemeenten
5 augustus 2025	Manager bedrijfsvoering	Gemeente Landsmeer

Uitvoering van het onderzoek

De begrotingsscan is uitgevoerd in de periode juli – september 2025 en is uitgevoerd langs de volgende fasen:

Fase 1: Opstarten onderzoek

In de eerste fase is het onderzoek aangevangen met een startgesprek met de werkgroep WOL op 1 juli 2025. In dit gesprek is de onderzoeksopzet besproken en zijn er procesmatige afspraken gemaakt. Vervolgens is er een informatieverzoek aan de organisaties gedaan. De gemeenten hebben de informatie binnen de termijn van vijf werkdagen aangeleverd. Op 2 juli is door Necker contact opgenomen met het CBS over de berekening van een aantal maatstaven van het Gemeentefonds.

Fase 2: Financiële situatie in beeld

Tijdens de tweede fase is de financiële situatie van de drie gemeenten in beeld gebracht. Hiervoor zijn de begrotingen, begrotingswijzigingen en (vastgestelde) jaarstukken bestudeerd. Op basis van deze bevindingen is op 16 juli een verifiërende vragenlijst uitgestuurd aan de gemeentesecretarissen. Deze vragenlijst bestond uit toetsende en verdiepende vragen. De vragenlijsten zijn binnen de termijn van twaalf werkdagen ingevuld door de organisaties.

Fase 3: Baten en lasten fusie

In deze fase is een documentenanalyse uitgevoerd van de verbonden partijen van de verschillende gemeenten en is gekeken naar de financiële risico's en consequenties van een bestuurlijke fusie. Verder is op basis van de tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling een inschatting gemaakt van de herindelingsbijdrage vanuit het Rijk. In een gesprek met de algemeen directeur en het afdelingshoofd bedrijfsvoering van OVER-gemeenten en een gesprek met de manager bedrijfsvoering Landsmeer, is de documentenanalyse verder verdiept.

Fase 4: Financieel perspectief WOL

Het financieel perspectief van de WOL hebben de onderzoekers in de vierde fase in beeld gebracht. Op 8 augustus vond een gesprek met het CBS plaats over de berekening van een aantal maatstaven uit het Gemeentefonds. De uitkomsten van deze berekening zijn op 15 augustus ontvangen en daarna verwerkt in de inschatting van de hoogte van de algemene uitkering. Verder hebben de onderzoekers inzichtelijk gemaakt wat een bestuurlijke fusie kan betekenen voor de woonlasten in de gemeente. Tot slot is op basis van de meest actuele cijfers een indicatie gegeven van de kengetallen van de nieuwe gemeente.

Fase 5: Rapportage begrotingsscan en bespreking werkgroep

De laatste fase van het onderzoek stond in het teken van het opstellen van de rapportage van de begrotingsscan. Deze concept-begrotingsscan is op 21 augustus besproken met de werkgroep WOL. Vervolgens is de concept-begrotingsscan aangeboden aan de organisatie van OVER-gemeenten en de organisatie van Landsmeer voor een feitencheck. De onderzoekers hebben deze reactie verwerkt in de rapportage. Op 4 september is de definitieve begrotingsscan met bestuurlijke samenvatting opgeleverd aan de werkgroep WOL.

Bijlage 2. Overzicht tabellen begrotingsscan

Tabel 1 Omvang van lasten per taakveld begroting 2025 na begrotingswijziging	10
Tabel 2 Gemeente Wormerland - begrotingssaldi 2025 - 2029.....	11
Tabel 3 Gemeente Oostzaan - begrotingssaldi 2025 -2029	11
Tabel 4 Gemeente Landsmeer - begrotingssaldi 2025 - 2029.....	13
Tabel 5 Weerstandratio van de drie WOL-gemeenten (vanuit jaarrekening 2024).....	14
Tabel 6 Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer	15
Tabel 7 Solvabiliteitsratio voor de drie WOL-gemeenten.....	16
Tabel 8 Grondexploitatie van de drie WOL-gemeenten	16
Tabel 9 Structurele exploitatieruimte van de drie WOL-gemeenten	16
Tabel 10 Belastingcapaciteit van de drie WOL-gemeenten.....	17
Tabel 11 Investeringsplanning gemeente Wormerland in periode 2022 - 2024.....	18
Tabel 12 Investeringsplanning gemeente Wormerland voor de periode 2025 - 2029	19
Tabel 13 Investeringsplanning gemeente Oostzaan in periode 2022 - 2024	19
Tabel 14 Investeringsplanning gemeente Oostzaan voor de periode 2025 - 2029	19
Tabel 15 Investeringsplanning gemeente Landsmeer in de periode 2022 - 2024	20
Tabel 16 Investeringsplanning gemeente Landsmeer voor de periode 2025 - 2029	20
Tabel 17 Uitkering uit Gemeentefonds na meicirculaire 2025 en SPUKS.....	21
Tabel 18 Schatting van totale inkomsten gemeenten na meicirculaire 2025	22
Tabel 19 Afhankelijkheidsratio van het Gemeentefonds per gemeente	22
Tabel 20 OZB-tarieven in de periode 2022 - 2025 (bron: COELO) en totale opbrengt OZB voor woningen (bron: jaarstukken en begroting 2025).....	22
Tabel 21 Hoogte van afvalstoffenheffing in de periode 2022 – 2025 (meerpersoonshuishouden)	23
Tabel 22 Hoogte van rioolheffing in de periode 2022 – 2025 (meerpersoonshuishouden).....	23
Tabel 23 Woonlasten meerpersoonshuishouden met koopwoning met WOZ-waarde van € 500.000..	23
Tabel 24 Overzicht verbonden partijen WOL-gemeenten.....	26
Tabel 25 Overzicht aantal inwoners van de drie WOL-gemeenten.....	27
Tabel 26 Verdeling van herindelingsbijdrage voor de WOL-fusievariant	28
Tabel 27 Globale inschatting frictiekosten bij bestuurlijke WOL-fusie.....	28
Tabel 28 Invloed bestuurlijke fusie op aantal politieke ambtsdragers	31
Tabel 29 Effect van bestuurlijke fusie op vergoedingen van politieke ambtsdragers.....	31
Tabel 30 Omvang uitkering Gemeentefonds van de drie WOL-gemeenten	32
Tabel 31: Berekende maatstaven voor WOL-variant voor Gemeentefonds berekend door CBS.....	33
Tabel 32 Impact van berekende maatstaven op algemene uitkering Gemeentefonds bij fusie.....	34
Tabel 33 Verwacht begrotingssaldo WOL-fusievariant met verwerking algemene uitkering.....	35
Tabel 34 Begrotingssaldo met nog aanvullende structurele uitgaven	35
Tabel 35 Weerstandratio WOL-fusievariant.....	36
Tabel 36 Financiële kengetallen WOL-fusievariant	36
Tabel 37 OZB-percentages voor WOL-fusievariant bij gelijkblijvende OZB-inkomsten	37
Tabel 38 Afvalstoffenheffing en rioolheffing WOL-fusievariant (prijsspeil 2025)	38
Tabel 39 Woonlasten meerpersoonshuishouden WOL-fusievariant met koopwoning met WOZ-waarde van € 500.000.....	38

Bijlage 3. Omvang algemene uitkering

Onderstaande tabel laat de opbouw zien van de totale geschatte algemene uitkering van het Gemeentefonds voor de WOL-fusievariant. De meicirculaire 2025 is hiervoor het uitgangspunt. De bedragen zijn door de onderzoekers van Necker onderverdeeld in zes categorieën. De rechterkolom laat zien wat het verschil is met de uitkering ten opzichte van de som van de algemene uitkering van de drie afzonderlijke gemeenten.

Maatstaf	WOL-fusievariant	Verskil met afzonderlijke gemeenten
De inwoners van de gemeente		
Inwoners	€ 20.892.859	€ 0
Inwoners 75+ met drempel	€ 4.322.880	€ 0
Eenpersoonshuishoudens	€ 1.290.509	€ 0
Jongeren	€ 6.059.235	€ 0
Extra groei jongeren	€ 7.782	€ 0
Bijstandontvangers	€ 3.081.236	€ 0
Onderwijsachterstand met drempel	€ 233.238	€ 0
Huishoudens met laag inkomen met drempel	€ 15.317.285	€ 0
Inwoners met loonkostensubsidie	€ 98.499	€ 0
Inwoners in het gemeentelijke doelgroepenregister	€ 259.018	€ 0
Inwoners met een laag opleidingsniveau met drempel	€ 1.103.596	€ 0
Inwoners met een migratieachtergrond	€ 2.111.751	€ 0
Totaal	€ 54.777.887	€ 0
Grondgebied		
Oppervlak land	€ 415.462	€ 0
Oppervlak land * bodemfactor gemeente	€ 328.790	+ € 906
Oppervlak bebouwing buitengebied	€ 443.298	€ 0
Oppervlak bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	€ 193.786	+ € 1.988
Oppervlak bebouwing woonkern	€ 1.736.374	€ 0
Oppervlak bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	€ 3.474.592	- € 3.479
Oppervlak binnenwater	€ 285.668	€ 0
Oeverlengte * bodemfactor gemeente	€ 784.829	- € 2.420
Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	€ 3.110.043	- € 227.947
Totaal	€ 10.772.842	- € 230.952

Bebouwing		
Grote woonkernen	€ 442.581	€ 0
Omgevingsadressendichtheid	€ 2.627.902	- €3.300
Bewoonde oorden 1930	€ 104.719	€ 0
Woonkernen	€ 2.877.776	€ 0
Woonruimten	€ 282.965	€ 0
Woonruimten * bodemfactor woonkern	€ 1.643.036	+ €2.285
Totaal	€ 7.978.980	- € 1.015
Centrumfunctie en bedrijven		
Landelijke centrumfunctie	€ 251.332	+ €102.271
Lokale centrumfunctie	€ 426.984	+ €50.995
Regionale centrumfunctie	€ 807.435	+ €332.747
Bedrijven	€ 1.138.794	€ 0
Totaal	€ 2.624.545	
Vast bedrag per gemeente		
Vast bedrag	€ 1.441.427	- € 2.882.853
Totaal	€ 1.441.427	- € 2.882.853
WOZ-waardes (geen uitkeringsfactor)		
WOZ-waarde niet-woningen eigenaren	€ -1.456.983	€ 0
WOZ-waarde ozb niet-woningen gebruikers	€ -1.053.315	€ 0
WOZ-waarde ozb woningen eigenaren	€ -5.825.105	€ 0
Totaal	€ -8.335.402	€ 0
Algemene uitkering Gemeentefonds	€ 69.260.279	€ -2.628.808

Onderstaande maatstaven zijn niet van toepassing op de gemeenten Wormerland, Oostzaan en Landsmeer.

Maatstaf	Onderwerp
Oppervlak historische kern	Kernen die in periode 1600 tot 1850 als stad werden aangemerkt. De kern dient tenminste nog 5ha ongewijzigd aanwezig te zijn.
Historische woningen in bewoonde oorden 1930	Een minimum van 500 woningen uiterlijk gebouwd in 1930 in een kern.
Leerlingen voortgezet onderwijs	Gemeenten ontvangen een uitkering voor de leerlingen in de gemeente die gebruik maken van het (speciaal) voortgezet onderwijs.
Inwoners Waddengemeenten	De Waddengemeenten ontvangen een bedrag voor het aantal inwoners van het eiland.
Oppervlak buitenwater	Betreft veelal rivieren die uitmonden in de zee. Relevant voor gemeenten aan de kust.
Vast bedrag Amsterdam	Vast bedrag voor de gemeente Amsterdam.
Verkiezingen Den Haag	Ten behoeve van de taken die Den Haag uitvoert op grond van de Kieswet.
Vast bedrag Rotterdam	Vast bedrag voor de gemeente Rotterdam.

